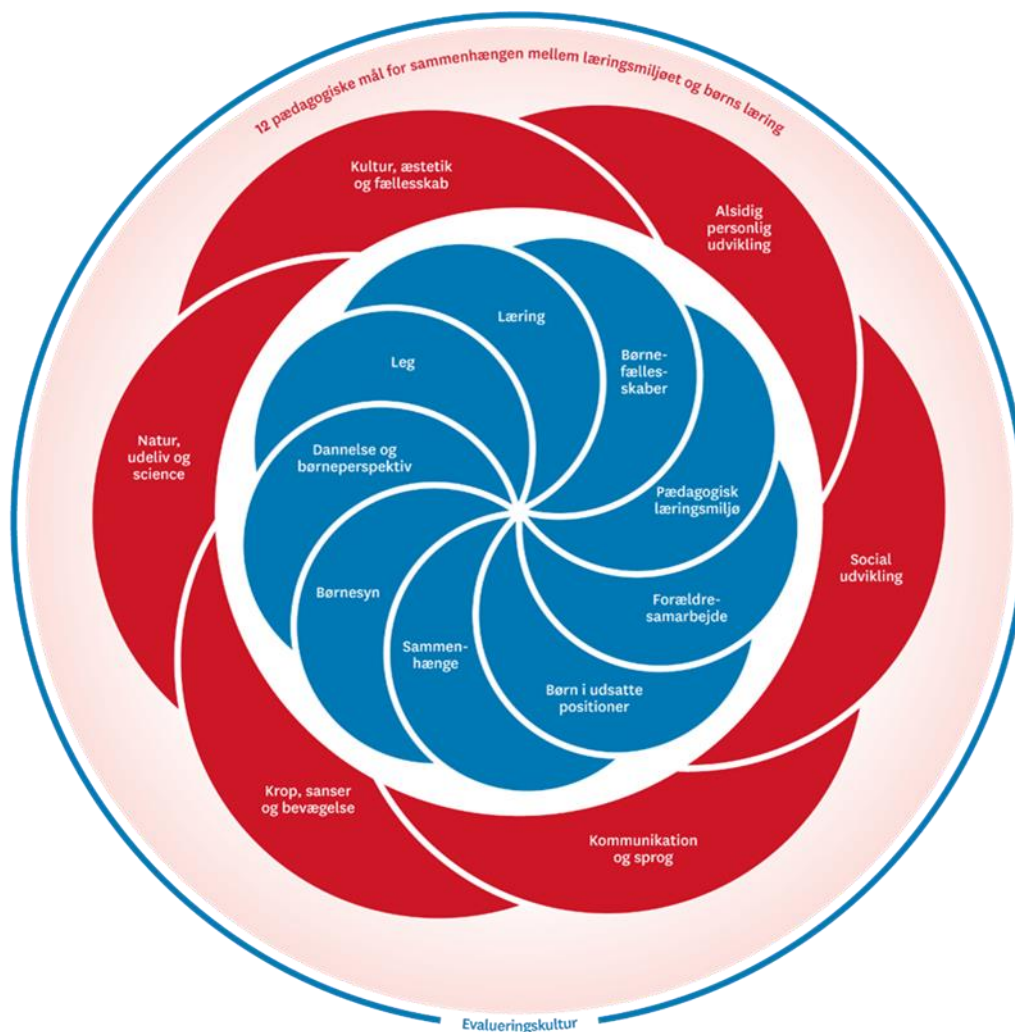

Pædagogisk læreplan for Anne-Mariégården

2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Hvem er vi?

Annemariégården, Kirsebærhaven 8, 2500 Valby, er en integreret daginstitution med børn i alderen 0-6 år. Vi blev bygget, oprindeligt, i 1950 og er placeret centralt i det nuværende Folehave kvarteret.

I Annemariégården er vi 20 pædagoger/pædagogmedhjælpere og omtrent 100 børn hvoraf 66 er børnehavebørn og 39 er vuggestuebørn. Herudover er der den daglige pædagogiske leder, to ansatte i vores køkken og to gårdmænd. Vi er en uddannelses institution og har derfor altid studerende i huset.

Annemariégården består af to bygninger der forbindes via et stort lyst fællesrum. Den ene bygning huser alle vuggestuebørnene og børnehavebørnene holder til i den anden del. Begge afdelinger har udgang til hver sin dejlige, store legeplads, med terræn og træer, tilpasset aldersgruppernes behov for udfoldelsesmuligheder.

Børne -og forældregruppen (og personalegruppen) i Anne Mariégården afspejler, på mange måder, det lokalområde vi er placeret i. Mangfoldigheden her er stor, mange forskellige etniske og kulturelle baggrunde og varierende socioøkonomiske forhold gør sig gældende.

Det er vigtigt for os at fastholde et ressourcensyn i vores pædagogiske hverdag. Vi har et grundlæggende positivt menneskesyn og en tilgang, hvor respekt for forskellighed (forskellighed er en ressource), ligeværdighed i mødet med andre og nysgerrighed på det vi ikke forstår, er det bærende fundament i vores arbejde.

I prinsessegården, vores klynge, samarbejder vi overordnet omkring udvikling og inspiration af vores fælles kunstprofil. Vi arbejder med fælles års temaer for vores kunst og kreativitet. Individuelt, i Anne Mariégården, udfoldes dette i hverdagen med børnene, gennem forskellige kreative udtryksformer.

Vores kreativitet understøtter også vores arbejde med børnenes sprog. Hos os har vi særligt fokus på børnenes sproglige udvikling og tidlig sprogindsats.

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Institutionen

Vi er inspireret af børnesynet fra Reggio Emilia. Det vil sige, at vi ser børn som værdifulde og født med en naturlig kreativitet og nysgerrighed. Når børn indgår i tætte anerkendende relationer, som er baseret på tryghed, tillid, gensidigt ligeværd og positiv kommunikation, understøttes barnets naturlige kreativitet og nysgerrighed. Kvaliteten af relationen mellem barn og voksne er derfor afgørende for barnets leg, læring, dannelse og mulighed for at indgå i børnefællesskaber.

Det er den voksne, som bærer ansvaret for den positive relation mellem barn og voksen, og for at støtte barnets udvikling af sociale kompetencer (udvikling af den sociale radar¹). Det gør vi ved at benytte mindsettet fra Social Tænkning, til at tydeliggøre de ellers usynlige sociale dynamikker, ved at bruge ord, det nonverbale sprog og visualisering (tanke/tale boble) sammen med børnene.

Udviklingen af selvregulering er et bærende element for den sociale kompetence. Vi understøtter derfor barnet i, at kunne sige til og fra på en hensigtsmæssig måde, samt på sigt opleve, at kunne mestre konfliktløsning på egen hånd². Det gør vi ved at være bevidst omkring børnenes forskellige styrker. Vi har i et par år samarbejdet med konsulenten Hanne Riisager omkring brugen af styrkekort.

Eksempel: Pædagogen på stuen har planlagt at dagen formiddagsaktivitet er motorik og bevægelse. Inden den planlagte aktivitet igangsættes er pædagogen på badeværelset med børnene. Her bliver de små optaget at vandet i hanen. De viser, tydeligt deres begejstring gennem deres nonverbale sprog, få ord og lyde. Pædagogen vælger at følge børnenes initiativ. Børnene får tøjet af og iført bleer leger de, sammen med pædagogen, men vand og klodser. De synger sange om vand og klodsernes farver, der bliver jublet og plasket.

Styrkekortene er et samtale- og dialogredskab, specielt udviklet til at skabe positiv kommunikation, skabe bedre forståelse for sig selv og hinanden. Herudover giver de indsigt i, hvordan styrkerne hjælper os til at løse opgaver og udfordringer, samt hvordan styrker påvirker adfærd og kommunikation, og hvordan de spejler sig i vores personlighed³.

¹ <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/social-taenkning>

² KIDS materialet s. 33

³ <https://www.ressourcedektiven.dk/hvad-tilbyder-ressourcedektiven/ressourcedektivens-styrkekort/>

Vi tænker børnefællesskabet som det inkluderende fællesskab og bruger derfor børnenes styrker til at understøtte kammeraternes læringsproces. Grupperne består derfor af børn, der mestrer en bestemt kompetence og børn, der er ved at lære, og vi reflekterer og evaluerer løbende på gruppernes

sammensætning. Derfor er der altid flere børn om de praktiske opgaver, fx. har vi dagens hjælpere der står for borddækningen. Ved at dele børnene op i grupper, med skiftende størrelser hen over dagen, skabes en balance mellem individ og fællesskabet.

Eksempel: På stuen har de læst bogen ” Jeg er stærkere end dig” – for at arbejde videre med bogens tema har pædagogen fundet forskellige ting frem (en duplo klods, en perle, lidt papir, en sten) og nogle sugerør. Børnene skal nu puste til de forskellige ting gennem sugerøret. Børnene finder hurtigt ud af, at kun nogle af tingene rykkede sig når de pustede til dem. Pædagogen foreslår to piger at de sammen kan prøve at puste til duplo klodsen. Ved fælles hjælp får de to piger pustet så kraftigt at klodsen flytter sig. ” vi arbejder med at hjælpe hinanden- nogle gange kan vi ved fælles hjælp gøre mere, end hvis vi kun er én”

Legen spiller en stor rolle for det enkelte barns læring og udvikling. Vi skaber derfor rammen for gode legemuligheder, hvor børnene kan lege uforstyrret i aktiviteter med både et højt og et lavt lydniveau og med forskellig grader af mere eller mindre voksen styring. Vi er bevidste om rummets betydning, at rummets funktioner skal være lette at aflæse så børnene ved, hvilken adfærd der forventes, og hvad der er muligt at gøre.

Det pædagogiske læringsmiljø forgår over hele dagen i en vekselvirkning mellem børneinitieret leg, voksenplanlagte aktiviteter og gentagelser/rutiner. Barnet får derfor mulighed for at deltage i en mangfoldighed af børnefællesskaber på tværs af alder, køn og kultur.

Personalet

Vi arbejder ud fra et resourcesyn, hvor vi er nysgerrige på barnets intentioner og styrker. Derfor benytter vi UGL strategien ved at holde udvig, give tid, lytte og stille nysgerrige spørgsmål, frem for at give svar.

Gennem dialog, og ved at se på tegn hos det helt lille barn, inddrager vi børnenes perspektiver, initiativer, ønsker, fantasi og idéer i en demokratisk proces, hvor børnene oplever at få medindflydelse. Det er den voksne der har ansvaret for at være den opsøgende i relationen og for at følge barnets spor. Det gør vi ved at se på børnenes intentioner og sætte ord på deres handlinger. Det skaber et godt afsæt og grundlag for, at børnene udvikler selvværd og tør øve sig, erfaringer de tager med i andre situationer.

Eksempel: En pige på 4 år, har brækket armen. Hun er tilbage i børnehaven efter et par dage hjemme. Vi har til samling talt om at Helle, har fået gips på, og at vi skal passe på hende, når hun er tilbage. Dette giver mange gode snakke, omkring, hvad der sker når man har brækket en arm. Børnene bliver optaget: Af hvordan ser en knogle ud, hvor vi kroppen sidder der knogler?

Vi synger knoglesangen, og kigger på billeder af kroppen og mærker på vores knogler rundt omkring på kroppen, tegner vores kroppe og læser bøger om kroppen. Alt dette med kroppen giver sig udslag i, at en dreng en dag, kommer, med et stort billede / plakat af kroppen, som han har fundet derhjemme. Vi binder på den måde institution og hjem sammen.

Vi har en legende tilgang til det pædagogiske læringsmiljø og er opmærksomme på, at legen på flere måder har stor værdi for børnenes motoriske, sproglige, kognitive og sociale udvikling. Legen er derfor også inkorporeret i de pædagogiske rutiner.

Eksempel: En gruppe børnehavebørn skal på legepladsen efter frokost og skal tage deres overtøj på i garderoben. Flere af børnene leger rundt eller sidder ved deres garderobe og snakker. En pædagog kommer ud og siger de skal tage deres tøj på, imens han selv finder sit overtøj frem. Nogle af børnene reagerer ikke. Pædagogen sætter sig ned på gulvet med sine termobukser og siger til tre af drengene: "Jeg tror jeg kan få tøj på hurtigere end I kan". Drengene reagerer hurtigt og løber hen for at tage deres tøj og begynder at trække det på. En af dem er hurtigst og han siger: "Haha, jeg vandt!". En pige ved siden af der har haft sit tøj på før de andre siger til pædagogen: "Jeg var endnu hurtigere." Pædagogen der lige har fået sine sko på kigger på alle børnene der nu står med tøj på og svare: "I er alle super gode. Hvem kommer først ud på legepladsen?".

Gennem legen får barnet kropslige erfaringer og udvikler abstrakt tænkning, sprog, selvregulering, planlægning og problemløsning.

For at støtte barnets deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet, er vi aktivt deltagende i legen/aktiviteterne, er bevidste om hvordan vi positionerer os i forhold til børnene, og på at gribe børnenes udspil. Det vil sige at vi bevæger os i forskellige positioner: 1. At vi går foran og viser legen/aktiviteten 2. At vi står ved siden af legen/aktiviteten og støtter op om legen/aktiviteten og 3. At vi står bagved som en hjælpende hånd efter behov.

Eksempel: Fire børn i vuggestuen løber på vores lille bakke. Der opstår lidt tumult da de to af børnene løber ind i hinanden. En pædagog går over til dem og får alle børnene op på bakken. Pædagogen tæller til tre og så løber alle på samme tid. Efter et par gange vælger pædagogen at lægge sig ned og rulle ned af bakken. To af børnene følger straks top og ruller selv ned af bakken. Pædagogen går op og viser hvordan de to andre børn skal rulle ned. Pædagogen hjælper dem på skift med at lægge sig ned på bakke og fortæller at de skal strække sig ud og ruller dem ned. De andre børn står og venter på det er deres tur. Efter et par gange kan alle fire børn selv. Pædagogen sætter sig ned ved siden af bakken for at hjælpe et mindre barn med at kravle op ad bakken. Imens har pædagogen øje på de fire børn og kommer en gang i mellem med opmuntrende ord når de triller ned.

Børnene

Hvert barn er unikt og rummer forskellige styrker. Barnet skal derfor opleve at tilhøre et positivt fællesskab, hvor der er plads til forskellighed og individualitet, og hvor de oplever sig set, hørt, forstået og taget alvorligt. Vi har derfor øje for børnenes interesser i den overordnede planlægning og justerer løbende planlægningen ud fra børnenes input samt involverer børnene i de daglige rutiner. Når børnene føler sig anerkendt og dermed forstået i deres følelser, handlinger og intentioner tør de udforske verden.

Eksempel: En formiddag på en af stuerne, har to pædagoger planlagt at en lille gruppe af børn skal male flagermus og græskar til Halloween pynt. Et af børnene maler et par strøg og så vil hun ned. Den ene pædagog prøver at fastholde pigens koncentration om aktiviteten, ved at snakke og opmuntre hende, men pigen har ikke lyst til at male i dag. Pigen kommer ned og går ind i rummet ved siden af for at kravle i ribben. Den ene pædagog bliver siddende ved bordet og maler med de andre børn. Den anden pædagog går ind til pigen og begynder at tage sengetøj af dynerne der skal til vask. Pigen kommer over og vil gerne hjælpe. Pigen hjælper med at bærer sengetøjet ud til vaskemaskinen og putter det i. Pædagogen og pigen snakker om hvad der skal trykkes på af knapper og hvordan der kommer sæbe i. På vej tilbage går de forbi toilettet og henter en spand med vand og nogle klude. Pigen bærer kludene ind på stuen og giver dem til den anden pædagog, som siger tak og hun begynder at tørre de andre børns hænder. Pigen løber ind til ribben igen og lidt efter kommer nogle af de andre børn ind og vil være med til at kravle op og hoppe ned.

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, samt i sociale interaktioner med andre børn og voksne. Barnet har derfor brug for at møde alsidige oplevelser og erfaringer, både fra natur, nærmiljø, kultur og samfund.

I ugeplanerne indgår hvert barn derfor i en bred vifte af aktiviteter, der forgår både inde og ude samt væk fra institutionen. Fx. er der ugentlige grupper, der er til rytmik i salen, der er dagens hjælpere, der er grupper på legepladsen, på tur til vores hus i Harreskoven eller til

Statens Museum for Kunst osv. I de forskellige kontekster oplever barnet egne og andres styrker som kernen i det inkluderende fællesskab.

Eksempel. På tur til Statens Museum for Kunst
En gruppe børn fra børnehaven er på SMK. Børnene har været rundt på museet og er nu i værkstedet hvor de har fået udleveret maling og har talt om hvordan man ved at blande rød og gul, selv kan lave orange. Børnene maler og efter noget tid er der kun to børn tilbage som stadig er fuldstændig optagede af at male. Den ene af de to drenge vender sig pludselig og siger;
”hov hvor er de andre” – hvortil den voksne svarer ”de vasker hænder”. Drengen lægger penslen og går hen til de andre.

Institutionen

I Anne-Mariégården foregår læringsmiljøet over hele dagen i alle former for kontakt, leg, aktiviteter- ude som inde, kropsligt, socialt, emotionelt og kognitivt

Vi har fokus på at skabe en forudsigelig daglig rytme, der skaber kontinuitet i børnenes hverdag. Når dagen er organiseret, skaber vi mulighed for spontanitet, da det pædagogiske personale har overblik over dagen og kan tage højde for både barnets individuelle, samt fællesskabets udvikling.

For at være i de nære relationer fordeler vi os over hele dagen i mindre grupper hvilket skaber plads til ro og fordybelse. Derfor arbejder vi løbende med læringsrummene, så legezoner er tydelige og er med til at understøtte børnenes mulighed for, at indgå i sociale relationer. Det gør vi ved, at legetøjet er præsenteret så det umiddelbart er klart for børnene til at gå i gang med en leg, og ved at variationen af legetøjet kan understøtte barnets fantasi og legens udvikling.

I køkkenet findes de samme elementer som barnet kender fra køkkenet derhjemme: forklæde, viskestykke, gryder, tallerkener, mad osv. Der kan derfor hele tiden indføre nye elementer til at understøtte rollelegen.

Personalet

Vi planlægger og rammesætter vores arbejde gennem ugeplaner, hvor vi har mulighed for at forfølge børnenes interesser (børnenes spor) og skaber herigennem læring. Ugeplanerne laves ud fra den viden vi opnår gennem TOPI og de handleplaner vi laver på børnene. Ugeplanerne tager altså afsæt i den viden vi opnår gennem vores tætte relation med børnene, hvor vi lader børnene vise os vejen via deres leg og i de daglige dialoger. På den måde kan vi skabe tilpas udfordringer for det enkelte barn, så de kan føle sig værdifulde, kompetente og selvstændige.

Vi er opmærksomme på vores positionering og benytter aktivt denne til at understøtte legezonerne. Det gælder både i forhold til hvordan vi fordeler os når vi er i samme rum og i mindre grupper over hele dagen.

Eksempel: To af drengene på en af vuggestuestuerne har de sidste par dage gerne ville lege med kassen med dyr når der ikke har været voksenstyret aktiviteter. De to drenge har tidligere haft svært ved at koncentrere sig i længere tid ad gangen og personalet vælger at arbejde videre med deres glæde omkring dyr. I de næste ugeplaner tænker personalet ind at de to drenge og den gruppe de er en del af, arbejder med dyr. De tager på en tur forbi Karensminde, hvor der er kaniner, geder og andre dyr og der bliver lavet små hjemmelavet bøger med de dyr der er størst interesse for hos børnene. Der bliver på stuen i større grad tænkt ind at lave et hjørne/legezone hvor det er tydeligt at her leges der med dyr og dyrekassen er helt tilgængelig. De to drenge er meget koncentreret i aktiviteterne omhandlende dyr.

En af dagene sidder en af pædagogerne med de to drenge og to andre børn. De sidder ved et lille bord og hver af børnene har nogle dyr. Pædagogen siger til den ene dreng: "Du har et får". Drengen svarer: "Mæææh". Den anden dreng siger: "Hvor får?". Pædagogen finder et får mere og siger: "Her er der et får mere."

Vores fokus på hvordan vi positioner os i legezonerne, har vi trukket med ud på legepladsen, hvor vi organiserer os i mindre grupper hvori de voksne indtager forskellige positioner, og dermed forskellige roller.

Vi har aktivitets ansvarlig, der fordeler sig i legezoner på legepladsen. For at de aktivitets ansvarlige kan forblive fordybet i de nære relationer, har vi en omsorgs person. Denne bevæger sig rundt på legepladsen og tager hånd om konflikter, trøster og understøtter børn der skal hjælpes ind eller ud af en leg eller aktivitet. Omsorgspersonen har det overordnede overblik

over legepladsen, og kan derfor hele tiden følge op og understøtte, hvor der er behov for hjælp. Når rollen som aktivitets- eller omsorgsperson byttes ud til en anden, sker der en overlevering mellem de voksne med relevant information. Dvs. vi altid vender tilbage og følger op på om barnet stadig er i legen, om konflikten stadig er løst osv.

Set på legepladsen: "En lille gruppe børn er i sandkassen. En voksne er, sammen med børnene, i gang med at skovle sand op i en stor bunke. Der bliver livligt hentet skovle, spande og andre ting der kan bruges til, ved fælles hjælp at bygge sand bunken større og større. Flere børn kommer til, den voksne er hele tiden opmærksom på at alle kan deltage, og hjælper med at finde skovle osv."

Eksempel: På vores " hvide " tavle, der laves hver morgen, sættes personalet på til deres pause, møder eller andre aftaler. Det er også her det kan ses, hvem der har de forskellige " roller " på legepladsen. Overbliksvoksen / omsorgsvoksen i børnehaven er iført en "gul" vest, så børnene ved hvem de skal henvende sig til, hvis de f.eks. skal på toilettet eller har brug for hjælp til at løse konflikter.

Aktivitet voksen sætter en aktivitet i gang. Det kan være – sandkasse leg, løbelege, sanglege eller andre lege der kan tiltrække grupper af børn.

Hørt i garderoben: "Kom !! råber Anna ... skynd jer ud på legepladsen, "Solveig" sætter løbelegen i gang. Vi skal se hvor hurtigt vi kan løbe i dag.

Børnene kommer hurtigt i tøjet og skynder i en fart ud på legepladsen."

Børnene

Måden vi organiserer vores læringsmiljø på, gør at børnene oplever en forudsigelig dagsrytme, hvor de let har adgang til en voksen der er klar til at understøtte deres læring og nysgerrighed gennem hele dagen.

Eksempel: I vuggestuen har Otto ofte svært ved at finde ro om formiddagen. Han kravler lidt hvileløst rundt på gulvet, og siger lyde. Han viser ikke interesse i de andre børn på stuen. Anne tager Otto med på madrassen i et hjørne. De sidder sammen og putter og læser i en bog. Efter et stykke tid falder Otto til ro. Han kravler væk fra Anne, finder en bil på gulvet og leger med den.

Vi ser hvordan det giver børnene tryghed til at udforske og være nysgerrige på sig selv og andre. Børnene kan blive i en leg/aktivitet, uden at blive forstyrret, da de automatisk fordele sig i mindre grupper også i den børneinitierede leg.

Ved at opdele vores ” grupperum/stuer ” i forskellige legezoner, oplever vi, at selvom der er mange børn i gruppen, skaber det ro og mulighed for fordybelse i legen.

Vi er hele tiden opmærksomme på at holde legezonerne tilgængelige og klare til leg. Dette gør vi ved at legezoner er indbydende og at børnene har adgang til det legetøj der kan bruges i de forskellige legezoner.

Samarbejde med forældre om børns læring

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Institution

Forældresamarbejdet i Anne-Mariégården tager afsæt i det samskabende samarbejde da vi ser forældrene som en vigtig ressource i det pædagogiske læringsmiljø. Børnenes læringsmiljø stopper ikke når de forlader institutionen, men forgår i en kobling af de to arenaer. Derfor indgår vi i et tæt og ligeværdigt samarbejde med forældrene om det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Samarbejdet bygger på tillid og det er derfor vigtigt, at begge

parter har en gensidig forståelse og respekt for hinandens viden både over for det der fungerer og det der udfordrer. Gennem forældrene får vi et unikt billede af hjemmets læringsmiljø og vi kan inddrage forældrenes viden i den pædagogiske praksis. Vi er derfor i daglig dialog med forældrene i hente/bringe situationerne samt via Aula.

Eksempel: Vi tilbyder alle forældre et hjemmebesøg inden deres barn starter i vuggestuen. Dermed får forældre en mulighed for at møde personalet, høre om institutionen og stille spørgsmål mens de er trygge på deres egen hjemmebane. Til hjemmebesøget medbringer personalet en velkomstfolder og stamkort til udfyldelse for forældrene. På hjemmebesøget deltager også familiens sundhedsplejerske, der sammen med forældrene kan fortælle om familiens første tid og hermed give personalet et indblik i det enkeltes barn start på livet.

Foruden den daglige dialog med forældrene om barnet og gruppens aktiviteter, inviterer vi til forældremøder, hvor personalet fortæller, hvad der arbejdes med i institutionen.

Vi har et tæt samarbejde med forældrerådet hvor igennem forældrene har mulighed for at påvirke beslutninger som præger deres børns hverdag.

Ved at have den direkte kontakt i forældreudvalget, kan forældre og personale få en meget bedre forståelse for hinandens verden, og sammen komme med løsninger, i det konkrete eksempel poser i garderoben, muligheder for alternativ kontakt og samtaler mm.

Forældrene har en vigtig rolle i at fremme det gode børnefællesskab og dermed børnegruppens trivsel. Det understøttes ved, at vi inviterer forældrene til forskellige traditionsbundne arrangementer, hvor de får mulighed for at opnå kendskab til hinanden og opbygge indbyrdes relationer.

Eksempel: Forældreudvalget giver mulighed for at vende emner, som ikke er oplagt at vende ved aflevering og afhentning, dette har været særligt udtalt grundet Corona. Corona nedlukningen og den kontrollerede genåbning har været udfordrende for alle parter, og den vanlige kommunikation imellem personale og forældre har været ekstra udfordret. Emnet er blevet vendt i forældreudvalget, og forældreudvalget har videreformidlet måder hvorpå, forældre kan være i bedre kontakt med personalet under de aktuelle omstændigheder. Desuden har forældreudvalget diskuteret og kommet med forslag til hvordan man fremadrettet kan håndtere Corona restriktionerne til gavn for os alle.

Eksempel: Vi holder blandt andet en stor sommerfest hvor familierne sidder sammen og spiser mad fra en fælles buffet. Her er også kagebagnings konkurrence hvor forældrebestyrelsen står for kåringen af kagerne i forskellige kategorier. Vi har fælles morgenmad i forbindelse med både halloween og påske. Her har vores køkkendame bagt boller til alle og forældrene kan komme fra tidlig morgen og drikke morgenkaffe og spise en bolle sammen med deres børn, de andre forældre og personalet. Udover dette har vi også en årlig Madbiks hvor de enkelte stuer spiser mad sammen med børn og forældre. Her har forældrene mulighed for at snakke med de andre forældre fra sit barns stue og lærer dem bedre at kende.

Personalet

Personalet er opsøgende over for alle forældre i aflevering og hente situationerne. Disse situationer indeholder en unik overdragelse af viden om barnets perspektiv, der er med til at understøtte barnet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Eksempel: En mor kommer med Sofie mandag morgen for at aflevere hende. Sofie plejer at løbe ind og sige godmorgen til pædagogen, men i dag vil hun ikke afleveres og gemmer sig bag sin mor. Pædagogen spørger moren om de har lavet noget i weekenden. Moren fortæller at de var til fødselsdag hos noget familie i går og at Sofie er kommet lidt senere i seng. Pædagogen sætter sig ned på hug og spørger Sofie hvem der havde fødselsdag. Sofie kigger frem bag sin mor og siger hendes kusine. Pædagogen spørger lidt mere ind og efter lidt tid kommer Sofie hen til hende. De siger farvel til hendes mor. Efter frokost spørger pædagogen om Sofie vil ind og hvile lidt sammen med de børn der sover middagslur, selvom Sofie normalt er på legepladsen. Det vil Sofie gerne.

Ud over den daglige kommunikation har vi fastlagte forældresamtaler, hvor vi inviterer forældrene til en dybere dialog. Ved forældre samtalerne trækker personalet eksempler ud fra den Trivselsvurdering (TOPI), og dermed handleplan, som personalet udfylder 2 gange om året på hvert barn.

"I arbejdet med den tidlige og forebyggende indsats er TOPI et systematisk og tidseffektivt værktøj til opsporing af udsatte børn allerede fra den første undren. TOPI bygger både på fagpersonalets individuelle og fælles vurderinger og strukturerer den fælles dialog om børnenes trivsel".⁴

Vi benytter også styrkekortene til at give forældrene et indblik i vores praksis. Det gør vi ved, at personalet beskriver hvad de ser som barnets 3-5 hovedstyrker. Hvert kort sammenholdes med en praksis fortælling. På den måde får forældrene en opmærksomhed på hvordan vi benytter barnets styrker til at tilrettelægge praksis og dermed til at understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Med afsæt i styrkekortene har vi en fælles dialog, hvor vi spørger forældrene om de kan genkende ovenstående, hvis ja hvordan kommer det til udtryk hjemme, hvis nej hvad ser de i stedet. Vi møder forældrene med nysgerrighed både i deres forventninger til institutionen og i deres blik på barnet. Vi er samtidig tydelige i vores forventninger til forældrene og vores mulighed for at imødekomme individuelle behov fra familierne inden for rammen af institutionen.

Eksempel: I Anne-Mariégårdene har vi overordnet fastlagt samtaler som forældrene bliver tilbudt i løbet af deres barns tid i institutionen. Dette er fx i vuggestuen, opstartssamtale, tremåneders samtale, to års samtale og en overleverings samtale inden børnehaven starter. I børnehaven er det fx tre måneders samtale, en samtale hvert år og en overleveringssamtale inden barnet skal starte i skole.

Ud over dette er vi opmærksomme på at tilbyde trivselssamtaler løbende efter behov. Dette kan for eksempel være hvis vi oplever en ændring i barnets adfærd eller hvis vi bemærker at der evt. foregår noget i familien, (skilsmisse, en ny lillebror eller lillesøster, eller andet der påvirker barnet). Vi afholder også netværksmøder, med forældre og eksterne samarbejdspartner som sundhedsplejerske, socialrådgivere og vores ressource team. Dette er når der for eksempel skal laves et udvidet forældresamarbejde omkring sprog, motorik og andre udfordringer.

Samtidig italesætter vi fra start af at vi prioriterer samtalerne.

Forældrene har altid mulighed for at komme til os og spørger om vi har tid til at snakke hurtigt eller om vi kan planlægge en længere samtale. Vi gør det klart at hvis vi ikke har tid lige når de kommer, så finder vi en tid hurtigst muligt og at intet er for småt til at blive talt om.

⁴ <https://hjernenhertet-dk.ramboll.com/dagtilbud/topi>

Børnene

Et godt partnerskab mellem personalet og forældrene giver barnet de bedste betingelser for en tryk og forudsigelig hverdag. Børn opfanger hurtigt sindstilstande og stemninger fra omgivelserne og kan derfor reagere negativt hvis de voksne ikke er trygge i afleveringssituationen. Gennem et tillidsfuldt samarbejde mellem de voksne, profiterer barnet af personalets faglige viden, samt forældrenes unikke viden om netop dette barn. Barnet vil derfor i begge arenaer møde voksne, der er bedst muligt klædt på, til at understøtte dets perspektiv, trivsel, læring, udvikling og dannelse.

I Annemariégården er vi bevidste om at gøre det tydeligt for forældrene, at vi har brug for deres indsigt og viden om deres egne børn. Det er tydeligt i al dialog og samvær vi har med forældrene, at vi med vores viden og de med deres- sammen kan danne det mest hele billede af barnet.

Naja er to år og har gået i vuggestuen i to måneder. De voksne på stuen har en bekymring omkring Najas sprog, da hun meget sjældent siger noget og når hun gør, visker hun få ord. Da der skal afholdes tremåneders samtale med forældrene, spørger pædagogen ind til hvor mangle lyde og ord Naja siger derhjemme. Najas mor fortæller at Naja snakker hele dagen og viser pædagogen et videoklip på hendes telefon hvor Naja sidder og synger nogle af sangene fra vuggestuen. Pædagogen bliver glad over at der er så meget sprog på Naja derhjemme, for så ved de at det er noget hun kan og der kan bygges videre på det. Nu skal de så i fællesskab med forældrene finde ud af hvordan de får gjort Naja tryk nok til også at snakke over i vuggestuen. Her kommer forældrene med bud på hvad der virker derhjemme og herigennem kan noget af det overføres til vuggestuen.

Børn i udsatte positioner

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Institution

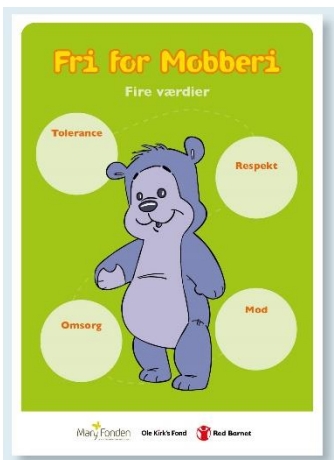
Annemarie-gården har tidligere været en del af Københavns kommunes projekt "Tidlig indsats". Det har givet os et særligt fokus på at skabe chancelighed for alle børn, i alle aspekter af den pædagogiske praksis.

For at understøtte alle børns deltagelsesmuligheder i fællesskabet, fokuser vi på at synliggøre de usynlige sociale mekanismer, der er på spil, når vi er sammen. Det gør vi ved at benytte mindsettet fra Social Tænkning, og herved hjælpe børnene til, at agere og kommunikere socialt- at få øje på sig selv og de andre i gruppen.

” Langt det meste kommunikation mellem to mennesker består ikke af de konkrete ord, der bliver sagt. Kropssprog, tonefald, kropsholdning, berøring/ikke-berøring, rammerne omkring kommunikationen og så videre sender alt sammen signaler, som de fleste af os har lært at tolke intuitivt – helt uden at tænke over det”.⁵

Mindsettet fra social tænkning har vi sammenkoblet med materialet fra Fri for mobberi og dets værdigrundlag ”**Tolerance, Respekt, Omsorg og Mod**”.⁶

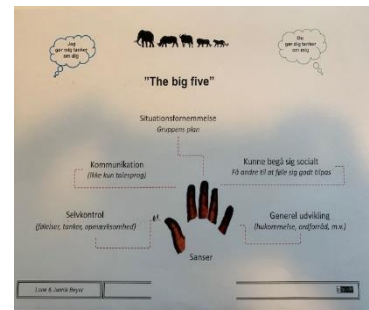

Vi ser ikke børn som udsatte, men tager afsæt i barnets ressourcer og er nysgerrige på barnets intentioner og styrker. Gennem denne nysgerrighed, differentierer vi praksis, så alle børn sikres lige deltagelsesmuligheder i børnefællesskaber. Det gør vi ved at:

- Arbejde struktureret med ugeplaner, der tager højde for gruppen og det enkelte barns behov. Alle børn får derfor ikke nødvendigvis det samme, men får det de hver især har brug for i forhold til deres trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Arbejde med tydelige legezoner, hvor legetøjet er præsenteret så det er klar til leg.

- Arbejde med de voksnes positionering hvor de voksne er let tilgængelige til, at støtte barnet eller gruppen, der hvor der er behov for det.

- Ved at de voksne i relationen med barnet hele tiden italesætter egne og barnets intentioner og følelser, og guider barnet til en accepteret handling i stedet for den handling der måske er uhensigtsmæssig.

Eksempel: Børnene er på legepladsen om eftermiddagen. Jonas og Alex er ved at bygge en borg af mælkekasserne og de snakker og aftaler hvordan kasserne skal stables. Benjamin står lidt ved siden af og kigger på dem. Efter lidt tid går Benjamin over og skubber til nogle af kasserne så de vælter. Jonas og Alex råber at Benjamin skal lade være. En voksen, Hans kommer hen til drengene. Alex og Jonas fortæller hvad der er sket. Hans går over til Benjamin og siger ”Du kom lige til at vælte deres borg. Hvordan kan det være.” Benjamin kigger ned i jorden. Hans spørger ”Er det fordi du gerne vil være med?”. Benjamin nikker og siger ja. ”Jamen skal vi så ikke gå over og spørger?” siger Hans og han går sammen med Benjamin over til Jonas og Alex. ”Se drenge. Benjamin vil gerne være med. Jeg så i går at han kunne bygge et meget højt tårn. Skal jeres borg ikke have det?”. Jonas og Alex kigger lidt på Benjamin før Jonas siger; ”Vi mangler lige at bygge den her del igen, så det skal vi gøre først.” De tre drenge går i gang med at bygge det Benjamin havde væltet.

⁵ <https://forlaget-pressto.dk/shop/cms-social-thinking.html>

⁶ <https://www.friformobberi.dk/>

Personale

Vi modtager børn med vidt forskellig baggrund og med ligeledes vidt forskellige forudsætninger. Men fælles for alle børn er, at de hver især indeholder styrker og ressourcer. Ved at tage afsæt i børnenes individuelle- samt gruppens samlede styrker og ressourcer, tilrettelægger vi et differentieret læringsmiljø, hvor alle kan være en del af fællesskabet.

Visualisering er et vigtigt redskab for os i forhold til chancelighed. At alle kan se hvad der forventes, giver en tryghed og en mulighed for at kunne agere selvstændigt. Fx. kan det være overvældende for nogen børn at finde ud af hvilken slags tøj, der skal tages på i garderoben, hvad bordet skal dækkes med, eller hvem han/hun skal være sammen med i formiddagsaktiviteten. Det kan være, at barnet gør noget helt andet end det det fik besked på, eller at utrygheden kommer til udtryk ved, at barnet bliver sur eller ked af det. Vi udformer derfor hele tiden ny visualisering, der hvor vi oplever børn, der har brug for en ekstra guide til at navigerer.

Det gælder også når det handler om at navigere i forhold til sociale fællesskaber. Personalet italesætter hele tiden barnets intentioner og følelser, men vi bruger også visualisering i både vuggestuen og børnehaven i form af bl.a. billeder med følelser fra Fri for mobberi til, at tale om og

efterligne "hvordan ser jeg ud, når jeg har en bestemt følelse?", "hvad kan give mig den følelse?" og "hvordan kan jeg ex. hjælpe en ven, der er ked af det?".

Derudover bruger vi også begrebet "Gruppens Plan" samt tale- og tankebobler fra social tænkning til, at hjælpe med at sætte ord på egne og andres tanker og handlinger.

Eksempel: En voksen sidder med fire børn i garderoben der skal have deres tøj af efter de har været på legepladsen. Børnene har alle termobukser på og den voksne siger "Husk vi skal tage skoene af før vi tager termobukserne af". Tom og Mohammed begynder at tage deres sko af. Den voksne hjælper Mina der endnu ikke selv kan. Julie sidder på gulvet og prøver at skubbe skoende af. Hun siger flere lyde og den voksne kigger på hende og siger: "Du prøver at få skoene af, men de er lidt stramme. Vent lidt så skal jeg hjælpe dig". Mohammed går hen til Julie og tager fat i hendes ene sko. Julie skrider højt. Den voksne siger: "Mohammed du vil gerne hjælpe Julie med at tage hendes sko af. Se Julie. Mohammed hjælper dig." Julie kigger på Mohammed og løfter sin fod op til ham, så han kan trække hendes sko af.

Personalet er hele tiden opmærksom på hvilke børn, der placeres sammen i de planlagte aktiviteter og rutiner. Så gruppen består af børn, der mester en opgave og kan agere som rollemodeller, for de børn, der er ved at lære og som personalet retter et større fokus imod. Størrelsen på grupperne varierer derfor efter hvilket behov for støtte der er i gruppen.

Eksempel: De fire voksne i vuggestuens storebørns-gruppe skal planlægge grupperne til rytmik og motorik om torsdagen. De tolv børn bliver delt i to grupper der på skift har rytmik og motorik sammen med to af de voksne. Børnene skal altså deles i to grupper på seks børn. De voksne kigger på børnesammensætningen og snakker blandt andet om hvilke børn der har brug for en særlig støtte til at fremme deres motorik, eller hvem der skal have en hånd til at holde koncentrationen til rytmik. De voksne kigger også på hvem af børnene der har særlige styrker inden for motorik, koncentration, sociale kompetencer, mm, og som derfor kan være gode rollemodeller for de andre børn. Der bliver også snakket om hvilke børn der er gode sammen og hvem der nogle gange får startet konflikter. Til sidst er der blevet lavet to børnegruppe hvor der er børn med forskellige styrker og som er på forskellige niveauer i deres udvikling. Herigennem kan de voksne fordele deres opmærksomhed og ressourcer ud fra hvilket behov børnene har, samtidig med at børnene hjælper og spejler sig i hinanden.

Vi er bevidste om, at vores egen viden ikke altid er nok, og derfor modtager vi i samarbejde med forældrene, råd og vejledning fra ressource teamet der består af psykologer, støttepædagoger, socialrådgivere, tale-høre lærer og sundhedsplejersker, så vi giver den bedste støtte til hvert barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Børnene

Når vi møder børnene med nysgerrighed, ser på deres intentioner og deres styrker, vil børnene opleve sig set, hørt og anerkendt dvs. værdifulde som de er. Børnene oplever et læringsmiljø, hvor de får tilpasse udfordringer, og dermed daglige succes, som en del af et fællesskab. Det vi ser, er robuste børn, der både selv er en del af, men også inviterer andre ind i et fællesskab.

Eksempel: Anaya og Louise er i gang med at fylde spande med vand fra en vandpyt. De bærer spandene over til legekøkkenet. På vejen får Louise øje på Sille der lige er kommet ud på legepladsen. ”Kom og vær med Sille. Vi skal lave mudderkage” råber Louise til Sille.

Sammenhæng til fritidshjemmet og børnehaveklassen

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Institutionen

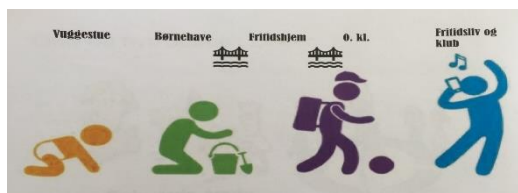
Det er vigtigt for os at skabe en god og tryk overgang for vores familier fra børnehaven, til fritidshjemmet og videre til skolen. Kernen i denne overgang er at videregive vores og forældrenes viden om barnet, så fritidshjemmet og skolen har de rette informationer til, at tage bedst muligt imod barnet og familien. Det gør vi ved, at inden overgangen til fritidshjemmet og skolen, udfylder forældrene og pædagogerne hver deres overleverings skema på barnet. Når skemaet er udfyldt, inviteres forældrene til et møde, hvor de sammen med pædagogerne har en dialog om besvarelsene.

Derudover er Anne-Mariégården en del af "Stærkt samarbejde", som er et samarbejde mellem ledelsen af Anne-Mariégården, de nærliggende børnehaver, fritidshjemmet Rumraketten, Klubben og Kirsebærhavens skole.

Dette samarbejde er pt. under forandring, hvor børnehaverne og fritidshjemmet sammen med Kirsebærhavens skole arbejder på at skabe en tydelig genkendelighed for børnene og udvikle tiltag, der øger kendskabet til hinandens arbejde med:

Hvordan vi hver især arbejder med at styrke børnenes sociale kompetencer fra vuggestuen til børnehaven til fritidshjemmet og i skolen ved:

- Behovsudsættelse
- Vedholdenhed
- Socialfleksibilitet – opmærksomhed, nysgerrighed og robusthed til at håndtere små og store udfordringer.
- Styrke overgangene mellem børnehave, fritidshjem og skole – den røde tråd i børnenes liv
- Ide- generering i forhold til, hvad der kan arbejdes med på tværs af børnehave, fritidshjem og skole, der styrker børnenes sociale kompetencer.
- Planlægge besøgsdage mellem børnehave, fritidshjem og skole

Det "stærke samarbejde" indebærer også, at pædagoger og lærer sammen deltager i et overleveringsmøde inden børnene begynder på fritidshjem og senere i skole. På møderne har pædagogerne og lærerne en dialog om hvert enkelt barn og dets almene trivsel, udvikling og skoleparathed. Dialogen tager udgangspunkt i overleveringsskemaet, som pædagoger og forældre har udfyldt i samarbejde.

Derudover inviterer fritidshjemmet og Kirsebærhavens skole, hvert år de kommende skolebørn til en formiddag, hvor børnene får mulighed for at opleve, hvad det vil sige at gå på fritidshjem og i skole. Desuden deltager repræsentanter fra skolebestyrelsen fra Kirsebærhavens skole i det årlige arrangement "Bag for en sag". Her stiller de sig til rådighed, går i dialog med - og besvarer spørgsmål fra forældrene.

Sammen øver vi de krav der stilles til skoleparathed gennem selvhjulpenhed, nysgerrighed og lysten til at lære og være en del af fællesskabet. Det gør vi via lege, hvor vi øver at modtage og agerer ud fra en kollektiv besked, at kende de sociale spilleregler (social tænkning) og at hjælpe hinanden.

Personalet

I Anne-Mariégården har vi valgt at samle alle førskolebørnene fra hver stue i en samlet gruppe tre dage om ugen fra kl. 9.00- 14.00. Dette er fra august måned, det år de bliver 5 år til de skal starte på fritidshjem. I storebørns-gruppen øver vi de krav der stilles til skoleparathed gennem selvhjulpenhed, nysgerrighed og lysten til at lære og være en del af fællesskabet. Det gør vi via lege, hvor vi øver at modtage og agere ud fra en kollektiv besked, at kende de sociale spilleregler (social tænkning) og at hjælpe hinanden.

I storebørns-gruppen har vi særligt fokus på trivsel og børnefællesskaber og vi arbejder ud fra "Fri for mobberi". Vi har faste spisegrupper de tre dage der storebørns-gruppe, som løbende kan ændres, med blik for de forandringer der sker i børnegruppen. I løbet af dagene arbejder vi ligeledes i mindre grupper, som blandt andet sammensættes ud fra at skabe nye relationer og sammenhørighed i det nye børnefællesskab.

Ved at støtte børnene i at møde nye udfordringer og skabe muligheder for fordybelse, giver vi børnene mod på at lære. Vi har fokus på at børnene skal kunne modtage, forstå og udføre en besked, hvilket vi blandt andet øver i de daglige rutiner.

Vi er ligeledes særligt opmærksomme på at øve børnenes selvhjulpenhed, både i selvstændigt at kunne udføre opgaver, men også selv at kunne klare sig på toilettet, passe på legetøjet, rydde op efter sig selv efter leg, og på barnets plads i garderoben.

Personalet arbejder med at stimulere og understøtte børnenes interesse for tal, bogstaver, mønstre, former og farver i hverdagen. Det gør vi ved, at det indgår som en naturlig del af vores daglige aktiviteter og rutiner.

Eksempel: Til frokost sidder Peter og Mohammed og taler om vulkaner. Der er begge to meget optaget af hvad det er der kommer ud af vulkanen. Peter fortæller, at han har set en film om vulkaner, og at de i filmen fortalte, at det kan være farligt at komme for tæt på.

Solveig der spiser sammen med dem, forslår at de kan gå på biblioteket, og finde en bog omkring det – "så kan vi sammen blive klogere på hvordan en vulkan ser ud" siger hun.

Næste dag tager de på biblioteket, finder bøger, læser bøgerne og går i gang med at bygge en vulkan ud af Lego.

Vores opmærksomhed på barnets motoriske færdigheder er med til at understøtte barnets deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Vi ser på barnets styrker og støtter dem der hvor det er svært. Nogle har brug for at klippe, og andre for at øve at slå kolbøtter. Ved at tænke dette ind i de daglige aktiviteter, får barnet mulighed for at udvikle sig i deres eget tempo. Børnene bliver opmærksomme på egne og andres styrker, og opfordres til at hjælpe og støtte hinanden. Vi oplever at det er med til at styrke fællesskabet i gruppen.

På en af de tre dage, tager hele storebørns-gruppen på en heldagstur. På turene øver vi blandt andet trafiksikkerhed og lære hvordan man begår sig i de offentlige rum. Børnene får kendskab til nærområderne, forskellige bymiljøer og natur og udeliv, når turene fx går til parkerne og legepladser i nærområdet, vores hus i Hareskoven eller ind til byen for at se Amalienborg eller zoologiskhave.

Eksempel: I storebørns gruppen arbejder vi med interessen for bogstaver. Til samling kigger vi på et nyt bogstav om ugen, læser og lærer rim og remser, hvor bogstavet bliver brugt. Vi øver os på bogstavet, ved at skrive det, bruge vores kroppe til at danne bogstavet, og finde bogstavet rundt omkring på de ting vi har i børnehaven. På legepladsen sidder Louise og Anne i sandkassen. De har fundet pinde og sten, som de bygger bogstaver med i sandet. "Hvordan skriver man Abe?" Spørger Anne "A, B, E" siger Karin imens hun skriver bogstaverne i luften med sin finger. Pigerne følger interesseret med, hvorefter de hjælper hinanden med at skrive abe i sandet.

Eksempel: I storebørns-gruppen bliver der arbejdet med science og farveblandinger. Gruppen har lavet små forsøg hvor de har undersøgt hvordan farverne blander sig med hinanden og hvordan man blander andre farver ud fra grundfarverne – rød, gul og blå.

Børnene

At starte på fritidshjem og i skole er for alle børn, en stor ting. Vi har derfor fokus på at gøre overgangen så let og tryk som mulig. Gennem vores samarbejde med forældre, fritidshjemmet og skolen får børnene mulighed for at indgå i et læringsmiljø der ligger i forlængelse af børnehaven, og dermed er genkendeligt for børnene.

Børnene vil derfor opleve, at de selvstændigt kan udføre og håndtere de nye krav og forventninger de mødes med via de kompetencer de har opøvet i børnehaven. Børnene oplever derfor en følelse af at mestre, hvilket giver selvværd, selvtillid og mod på at prøve nye ting, og opsøge ny relationer.

Inddragelse af lokalsamfundet

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

I Anne-Mariégården inddrager vi børnene i lokalområdets muligheder gennem ugentlige ture, enten på gåben, i klapvogn eller med vores el-ladcykler.

På turene besøger vi blandt andet de mange forskellige legepladser der er i lokalområdet, de små villaveje, vores to søstergårde (Margrethegården og Benediktegården) samt parker og naturområder i nærheden.

Turen kan gå til biblioteket hvor vi deltager i forskellige arrangementer, leger med deres legeinstallationer og går på opdagelse i alle bøgerne. Vi låner selv bøger med hjem fra biblioteket til dialogisk læsning og sammensætter i samarbejde med bibliotekarerne temakasser til, at understøtte vores kreative årstema og vores læseuger der forløber 6 uger om året.

Eksempel: Der har været læseuger og vi har haft lånt rigtig mange bøger hos biblioteket. Carina skal over at aflevere bøgerne og låner en af klapvognene fra vuggestuen. Carina spørger Mark og Amin om de vil være med til at aflevere bøgerne. Drengene er straks klar og de hjælper med at bære alle bøgerne ud i klapvognen. Mark og Amin kører klapvognen over til biblioteket og Carina hjælper dem med hvordan man afleverer dem. Bøgerne skal scannes og sættes på de rigtige hylder, og drengene skiftes til at tage en bog.

- Vi benytter os af den lokale kirke til jul, hvor vi deltager i julegudstjenesten og Lucia.
- Til vores nærområde inkluderer også Valbyparken og stranden, der benyttes til legeområde, motoriske lege og til pædagogiske aktiviteter der understøtter vores forskellige aktiviteter og årstema.
- Børnenes dyremark *Karensminde* benyttes til at få et indblik i årstidernes skifte (ex. fanges der haletudser om foråret og samles kastanjer om efteråret). Personalet på Karensminde viser børnene hvordan dyrene bliver fodret og børnene kan få lov til at røre ved dyrene. Ud over besøgene deltager gården i de arrangementer Karensminde afholder et par gange om året.
- Dyr besøger vi også på det lokale vaskeri i Folehaven. Der kan vi komme helt tæt på et stort akvarie med fisk og skildpadder, og en gang imellem får vi lov til at overvære fodringen af dyrene.
- Vi besøger også By Bondegården "Dyren" der er en del af Folehavens ungdomshus, hvor man kan komme helt tæt på forskellige bondegårdsdyr.

Personalet

Vi benytter nærområdet til at skabe nye muligheder for læringsmiljøer, hvor vi indsamler materialer, undersøger, bearbejder, erfarer og stiller nysgerrige spørgsmål. Vi har dermed mulighed for at få endnu flere vinkler på de temaer vi arbejder med og opnå ny viden til kompetenceudvikling.

Eksempel: En gang om året deltager Annemariegården i skraldeugen, hvor alle børn er med til at samle skrald og affalds op fra gader og veje. Børnene er viser stor interesse i, at kigge efter skrald, og vi for samtidigt en god snak om, hvad vi skal gøre for at passe på naturen. "I dag skal vi være Skraldehelte" siger Sofie.

Der holdes samling, på stuen, og Sofie er i gang med at fortælle om, hvad der skal ske i dag. Vi skal på tur i dag.

"Må jeg komme med" spørger Adam.

"ja " siger Sofie, vi skal alle sammen med, vi skal ud og samle skrald.

Børnene bliver udstyret med poser og handsker, og deres gule veste.

Sofie har på forhånd udset set sted, hvor der ligger en del affald, og da børnene kommer derhen, går de staks i gang med at putte skrald i deres medbragte poser.

"Se hvad jeg har fundet " siger Gitte og løfter et stykke slikpapir op i luften.

"Det er fra en chokoladebar" siger Sofie.

"Hvor var det godt du fandt det, det skal ikke ligge har i græsset og flyde "

Ved at vi breder læringsmiljøet ud fra institutionen skabes også endnu bedre mulighed for at fordybe os i mindre grupper end inden for institutionens kvadratmeter. Samtidig giver forskellige læringsmiljøer os også mulighed for at observere børnene i flere sammenhænge og se hvor deres forskellige styrker kommer til udtryk. Dvs. det giver os endnu bedre forståelse for at tilrettelægge et læringsmiljø der understøtter barnet og gruppens trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Eksempel: Byggepladsen med store maskiner:

En gruppe børn og to voksne er gået på tur. Målet er at gå hen til "grønttorvet", som den seneste tid har været én stor byggeplads med mange forskellige maskiner. De når hen til et hegn, og her har de udsigt til flere maskiner bl.a. En stor og en mindre gravko, en damptrølle, en stor kranbil og en lang lastbil. Børnene og de voksne bliver optaget af en snak omkring de forskellige maskiner så som størrelse, hvad de forskellige kan og gør, hvilke lyde de siger m.m. Den ene voksen tager nogle billeder, som senere bliver printet ud og hængt op i børnehøjde. Derudover begynder denne børnegruppe at lege forskellige lege, hvor disse maskiner er i fokus. De kigger og læser i bøger, som omhandler maskiner og spørger nysgerrigt de voksne, for at blive klogere på maskinerne. De voksne er med i både legene, undrer sig, søger merviden og læser bøger sammen med børnene. De sørger for at legezonerne er opdateret, så de understøtter børnenes interesse for arbejdsmaskiner.

Børnene

På tur i nærmiljøet går vi forbi de steder, hvor de forskellige børn bor. Børnene får herigennem et indblik i hinandens liv og samtidig udvides deres viden om dem selv og det område de bor i, som de er en del af. Barnet oplever sig derved både som et individ samt som en del af et fællesskab der er forankret i nærmiljøet.

Eksempel: Ole på fem år, har længe talt om, at vi skal besøge ham. En dag med få børn kan det lade sig gøre, at gå en tur med kun 3 børn. "Er du sikker på du kan finde vej?" spørger jeg Ole "Ja" siger Ole "vi skal bare gå til højere, over bakken og ned ad den store vej."

"Okay" siger jeg og så går vi.

De 2 andre drenge der er med, er meget opsat på, at vi skal se hvor Ole bor.

Ole går forrest med den ene dreng i hånden. Jeg har ikke tjekket adressen, så stoler på at han kender vejen. Han går målbevidst afsted, og under vejs taler vi om, det vi ser og møder. F.eks. da vi kommer forbi et sted, hvor der kan købes Pizza.

"Her køber min mor pizza" siger Ole.

Så får vi en snak om, hvilke pizzaer vi bedst kan lide.

Vi kommer også forbi et bilværksted. Her får vi en snak om alle de dæk, der står ved vejkanten, og om, hvordan man skifter dæk på biler. Efter et stykke tid, er vi kommet til Oles opgang, vi kigger på dørskiltet, og læser navnet. Vi taler om, at Ole bor i nr. 19 og vi kigger på vinduerne, hvor Ole fortæller os, at her er køkkenet, her er mit værelse osv. Ole fortæller, at næste gang, skal vi ind og se deres stue, for den er meget hyggeligt. På vej hjem spørger de 2 andre drenge, om vi også kan gå hjem og se deres hus? Jeg siger til dem, at det må vi gøre en anden dag, vi nu skal tilbage til børnehaven og spise frokost. Så går vi samme vej tilbage og får de samme snakke om pizza og dæk.

Vi besøger både nye og kendte steder, hvor børnene får mulighed for at lege, lære og bevæge sig. Børnene får herigennem også viden om forskellige måder at begå sig på. Fx. må vi løbe rigtig stærkt i Valbyparken, mens vi bevæger os roligt på biblioteket. Vi besøger også steder børnene kommer med deres forældre og bedsteforældre. Hermed skabes en genkendelighed, der understøtter sammenhængen mellem hjem og institution.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Institution

I Anne-Mariegården er vi optaget af hvilken indvirkning vores fysiske rum har på børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det betyder, at legetøj og rekvisitter skal være tilgængeligt for børnene, og at der er en systematik i, hvor legetøjet er. Læringsmiljøerne skal være tydelig kodet, så det kan ses, hvor og med hvad der kan leges. Stuerne indrettes efter den aktuelle børnegruppe, så legezonerne er derfor løbende i forandring, hvor der indføres nye elementer, ud fra personalets iagttagelser af børnene eller ud fra børnenes egne ønsker.

Eksempel: Der har været udskiftning i børnegruppen på stuen efter at de store børn er startet på fritidshjemmet og at der er kommet nye børn fra vuggestuen. De voksne observerer at legezone med dukker og andet ikke rigtig bliver brugt når der er børneinitiativret leg. I stedet ser de voksne at der tit er flere af børnene der gerne vil lege med biler og at det skaber konflikter, da der ikke er så mange. Derfor vælger de voksne at investere i nogle flere biler og dukkehjørnet bliver lavet om til et bilhjørne, med biltæppe og en bilbane på væggen.

Til Anne-Mariegården hører flere store naturlige legepladser. Legepladserne er udformet ud fra barnets udviklingsniveau fra vuggestue til børnehave/fritidshjem. På legepladserne er der b.l.a. Børnehaven: Sandkasser, cykelbane, gynger, boldbur, klatrestativer, rutsjebaner, legehuse, mudderkøkken, bålplads med shelter, grupperet terræn, mm Vuggestuen: Sandkasse, gangbro med rutsjebane, leghus, stor gynge, bakke med klatregreb, klatretunnel, tavler med billeder og insekter, mm.

På børnehavens legeplads har vi også et hønseshus med 4-6 høns. Hønsene går frit rundt på legepladsen i løbet af dagen og børnene har lært at passe på dem og de hjælper med at passe hønsene, give dem mad og hente æg. Legepladsen er som inde rummet inddelt i tydelige legezoner, der understøtter børnenes fantasi og leg. På legepladsen sker der også løbende forandringer og der indkøbes nye ting der matcher børnegruppens behov.

Vi er medlem af det danske Reggio Emilia netværk og vi tilslutter os tanken om, at børn er født skabende og kreative både som individ og i fællesskabet.⁷ Vi arbejder hver år med et tema inden for kunst og kreativitet, fx. *Renæssancen*, *Kroppen i kunsten*, *Kunsten i Natur*, *Udeliv og Science*. Temaet dokumenteres med billeder og via børnenes produkter, der udstilles løbende både indenfor og ude på legepladsen. Som en del af tanken i Reggio Emilia inddrager vi Remida (genbrugstanken) og indsamler materialer der senere får nyt liv.

"Intelligens er ikke noget, du har, men noget du gør. ...det er en væsentlig forudsætning for menneskers læreprocesser, at der gennem anvendelsen af mange forskellige materialer, sprog, erfaringer og oplevelser skabes forbindelse mellem hånd, hoved og hjerte"⁸

For at videreudvikle vores viden om kunst og kreativitet samarbejder vi med forskellige kunstnere, fx et forløb med en moderne danser. Vi samarbejder særligt med Statens Museum for Kunst (SMK) hvor vi har en aftale med lederen af deres værksted og tager en gang om ugen på besøg på museet.

⁷ <https://reggioemilia.dk/>

⁸ <https://www.hedensted.dk/media/875916/Projektbeskrivelse-ReMida.pdf>

Psykisk børnemiljø

I Anne-Mariégården arbejder vi med det psykiske børnemiljø ud fra den anerkendende styrkebaserede tilgang. Vi kombinerer Fri for mobberi, Social Tænkning, Styrkekort og De 3 zoner (rød, gul og grøn zone⁹). De 3 Zoner illustrerer hvor vi følelsesmæssigt befinder os, Grøn = Comfort zonen, Gul = lærings- og udviklingszonen og rød = fare- og panikzonen.

Ved at kombinere de forskellige redskaber og mindset giver vi børnene visuelle redskaber til, at skabe et sprog for følelser og tanker. Børnene kan derfor give udtryk for egne meninger og behov, samt få en forståelse for andres. Vi oplever, at vi reducerer konflikter, skaber trivsel og glæde, samt at vi støtter børnene til et en større grad af selvværd.

Værdierne følger børnene gennem hele deres tid i vores hus, fra vuggestuen hvor grundstenene bliver lagt, til børnehaven hvor værdierne bliver til en del af barnets egne kompetencer.

Personale

For at skabe omgivelser med plads til fordybelse ved både høj arousal og lav arousal, **prioriterer vi at dele børnene op i grupper af forskellig størrelse over hele dagen.** Grupperne understøttes af vores tydelige legezoner. Derved skabes også mulighed for, at det enkelte barn, børnegruppen og det pædagogiske personale kan være nærværende i fællesskabet med hinanden. Gennem dialog, og ved at se på tegn hos det helt lille barn, inddrager vi børnenes perspektiver, initiativer, ønsker og fantasi, så børnene oplever at få medindflydelse. Det er den voksne der har ansvaret for at være den opsøgende i relationen og for at følge barnets spor. Gennem de nære relationer opnår vi et kendskab til at støtte børnene når de bevæger sig imellem de tre zoner (*grøn, gul og rød zone*).

Eksempel: Et nyt barn i vuggestuen, Kalle, som har været ved os i to uger, er begyndt at få længere dage og skal derfor nu også være i vuggestuen om eftermiddagen. Overgangen fra at vågne og komme ind på stuen om eftermiddagen, er ny for Kalle og han reagerer ved at blive usikker og begynde at græde. Han er tydeligt i Rød zone. Pædagogen Sille tager Kalle op til sig og holder ham tæt mens hun trøster ham. Hos Sille bliver Kalle rolig og han føler sig tryk oppe ved hende. Sille har fået Kalle tilbage i den Grønne zone. Børnene på stuen skal op og spise eftermiddagsfrugt og Sille sætter sig ved bordet med Kalle på skødet, hvor han stadig er rolig. Da en anden voksen kommer ind med maden, bliver børnene glade og også Kalle griner. Sille tager mad til Kalle og sætter på bordet foran en stol ved siden af hende. Hun siger til Kalle at hun sætter ham over på stolen, men at hun bliver siddende lige ved siden af. Kalle accepterer dette og han kommer over på stole og spiser. Sille formår altså at føre Kalle fra den Grønne zone over i den gule, så han lærer hvordan det er at være i vuggestuen om eftermiddagen.

⁹ <https://www.ressourcetektiven.dk/hvad-tilbyder-ressourcetektiven/ressourcetektivens-styrkekort/>

For at kunne understøtte børnenes udvikling bedst muligt, er vi opmærksomme på løbende at løfte personalets faglige viden, gennem deltagelse på forskellige fagkurser, enten i eller uden for institutionen. Det gælder også i forhold til at arbejde med æstetiske læreprocesser. F.eks. har alt personalet deltaget i et minikursus på SMK og vi gør jævnligt brug af kompetenceudviklingskurserne fra *Åben Dagtilbud*.

Børnene

Stuerne er indrettet med tydelige legezoner, der inviterer børnene til leg. Legezonerne giver børnene mulighed for at fordele sig på stuen, hvilket er med til at skabe ro til fordybelse og fastholdelse af legen.

Det meste legetøj er tilgængeligt, så børnene selv kan igangsætte lege via deres fantasi og kreativitet. Denne tilgængelighed giver børnene en følelse af selvstændighed og medansvar. Vi inddrager derfor også børnene i oprydningen, så vi er fælles om at passe på vores ting og gøre legezone indbydende for de næste børn.

Eksempel: Tre børn har været i gang med at lege købmand i butik- og køkkenzonen. De har haft det meste af legetøjet ude, da det er blevet solgt og købt mange gange. En voksen kommer hen og siger at børnene skal til at tage tøj på da de skal på legepladsen. To af børnene begynder at løbe ud til garderoben. Den voksne kalder dem tilbage og siger de lige skal huske at rydde op. De to børn går straks i gang med at samle legetøjet op og række det ind til det sidste barn der begynder at sætte det på plads. Den voksne går ind og hjælper.

Børnenes kreativitet er et styrende element ude som inde. Dette kommer til udtryk, når vi sammen undersøger

forskellige emner, og vores kunstneriske afsæt er med til at udfordre deres nysgerrighed og fantasi. Ved at børnene bliver præsenteret for mange forskellige materialer, områder, indtryk osv. vokser deres verden af kreative muligheder.

Vi oplever børnene indtager, afprøver og gør den verden de møder til deres egen. Ex. har vi plakater fra Fri for mobberi, Styrkekortene og De tre zoner hængene rundt omkring i institutionen. Børnene stiller sig foran billederne og efterligner udtryk og positioner på plakaterne. Plakaterne giver også afsæt for dialog både med og mellem børnene og deres forældre.

Eksempel: Ottos forældre er indkaldt til forældresamtale med pædagogen i børnehaven. I forbindelse med at Otto er blevet storebror har forældrene oplevet at Otto er begyndt at gå tilbage i sin udvikling. Forældrene har derfor søgt råd hos pædagogerne. Pædagog har taget styrkekortene med til mødet. Vi skal sammen se på hvilke styrker Otto har og hvilke han har brug for hjælp til, siger Pia og ligger kortene frem på bordet. Her i børnehaven oplever vi, at Otto er meget kreativ. Han er god til at finde på, og få sine venner med i sjove leg. Han er også god til at samarbejde og passe på de mindste på stuen. Han hjælper tit de mindste med at tage tøj på og det sker helt af sig selv. Forældrene fortæller at Otto også meget gerne vil hjælpe til derhjemme, f.eks. med give sin lillesøster tøj på. I børnehaven oplever vi ofte, at Otto er meget vedholdende. Han har sin egen mening og vil gerne gøre tingene færdige, på sin måde. Det er godt at være vedholden, men det kan også blive en udfordring for Otto i dagligdagen, da han f.eks. kan have svært ved at bede og tage imod hjælp. Det sker, at Otto bliver rigtig sur, når tingene ikke lykkes for ham. Forældrene fortæller, at de oplever, det samme derhjemme. De syntes det er svært at håndterer. Vi får en snak om, hvordan vi sammen kan hjælpe Otto, til at komme videre, selvom det ikke lige bliver som han havde forestillet sig. Igennem samtalen og ved at bruge styrke kortene, får vi en god snak der kan hjælpe Otto i hverdagen.

Ved at børnene efterligner, leger og sætter ord på egne og andres følelser skaber det en forståelse for deres egen og hinandens følelser. Dette oplever vi børnene bruge i forskellige situationer, hvor begreber eller kropssproget bliver brugt i samspillet.

Eksempel: På gangen i børnehaven, hænger plakaten med de 3 zoner. Karen (5år) står alene og kigger på billederne. Hanne kommer forbi og sætter sig ned ved siden af hende. Hanne spørger ” Kender du til at være så vred, at man næsten føler det brænder ”? Hanne peger på den røde zone. Karen kigger på plakaten og nikker. Hanne spørger ” Kan du huske hvad der skete den dag, du havde den følelse”? Karen tænker sig om et stykke tid. ” Det var den dag, hvor jeg ikke måtte være med til at lege i dukkekrogen, så blev jeg bare så vred. Jeg havde lyst til at kaste med det hele, og jeg kom til at slå Ella. Hanne spørg ” hvordan blev du glad igen”? Karen ” Jeg blev glad, da du kom og talte med mig, jeg ville jo bare så gerne være med ” Hanne ” Hvis du kigger på plakaten, hvordan havde du det så efter vi havde talt sammen ”? Karen kigger på plakaten og peger på den grønne zone.

Institution

I Anne-Mariégården understøtter vi barnets alsidige personlige udvikling ved at sikre trygge rammer for barnet. Det gør vi ved, at barnet hver dag oplever at møde en genkendelig struktur og ved at fordele os i mindre grupper over hele dagen med nærværende voksne.

Strukturen rammesættes via den hvide tavle, der danner et overblik over de voksnes placering i hverdagens rutiner og aktiviteter, dvs. de voksne hele tiden ved hvad de skal og derfor har ro til at være nærværende i relationen med børnene og sikre en tryk tilknytning barn-voksen imellem, samt understøtte barnets deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

Eksempel: Det er eftermiddag på vuggestuens legeplads. De voksne er inddelt i forskellige roller. Carina og May-Britt er aktivitets-voksne og har sat gang i hver deres aktivitet. May-Britt har fundet vand og pensler frem og en gruppe af børn står og maler på legetøjskassen. Når solen står på, forsvinder vandet lige så stille og så kan der males nye ting. May-Britt snakker med børnene om hvad de maler og der er en god koncentration. May-Britt opdager at en af børnene skal have en ny ble og hun henvender sig til Kristine der er omsorgsvoksen. Kristine tager barnet med ind for at blive skiftet og May-Britt kan blive i aktiviteten med de andre børn.

Strukturen udpensles yderligere via ugeplanerne der beskriver de daglige aktiviteter, som er udarbejdet med afsæt i de forskellige børns zone for nærmeste udvikling. Dvs. at individuelle styrker og hensyn indarbejdes i fællesskab, så fællesskabet er med til at gøre den enkelte stærkere. Vi understøtter børnene i at få øje på hinandens - og egne potentialer og følelser ved at italesætte og visualisere de usynlige sociale spilleregler med afsæt i Social tænkning¹⁰. Vi benytter talebobler, tankebobler, hjertet og materialet fra fri for mobberi til at arbejde med børnenes følelsesregulering og udviklingen af empati, samt andre piktogrammer, der understøtter de daglige rutiner ved at guide børnene.

Eksempel: I sandkassen leger Bilal, Emil og Addis. Denne børnegruppe er sammensat af personalet. Bilal bliver støttet i egen fordybelse af de to andre børn, da Emil og Addis hurtigt igangsætter en fordybet leg, hvor Bilal kan deltage. Emil bliver støttet af Addis og Bilal samt den voksne i sin sprogudvikling, da sproget bliver brugt aktivt i legen og med støtte fra den voksne, kan Emil deltage i samtalerne.

Gennem de visuelle og sproglige redskaber understøttes børnene til, at udvikle et sprog hvormed de kan give udtryk for egne tanker og følelser, både via ord og kropssprog. Samtidig får børnene en bevidsthed om hvordan vi hver især rummer forskellige tanker og følelser, der alle er lige vigtige, når vi sammen skal lave gruppens plan. Dvs. Det enkelte barn vil ikke få alle sine ideer igennem, men vil alligevel kunne genkende sig selv i den fælles plan, og derved opleve medejerskab og se sig selv som havende en betydning for fællesskabet.

¹⁰ <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/social-taenkning>

Personale

Børn øver sig i at deltage i fællesskabet ved at balancere mellem iagttagende og mere initiativtagende positioner i de forskellige aktiviteter og relationer, de indgår i¹¹. For at tage skridtet fra iagttager til initiativtager har barnet brug for et læringsmiljø, hvor det får tilpas udfordringer, får medejerskab og får oplevelsen af at lykkes. Vores fokus er derfor i den nære relation at være nysgerrige på hele barnet, og dets intentioner og herudfra støtte og guide barnet i samspil, leg og relations dannelse.

Det der kendetegner den nære relation er, at personalet:

- har øjenkontakt og bruger ansigtsmimik til at afspejle barnet.
- spejler, opmuntrer og anerkender barnet.
- er i fysisk kontakt med barnet (holder i hånd, barnet sidder på skødet eller får et kram)
- sidder på gulvet i øjenhøjde med barnet, med et åbent kropssprog og mimik
- er i dialog med barnet f.eks. med ord, pludren og lyde, og har fokus på turtagningen
- bruger lav og lys stemmeføring til at kommunikerer med
- er forudsigelig og sætter ord på egne og barnets intentioner og handlinger
- er tydelige i forventninger til barnet
- er sammen om noget fælles
- rummer barnets følelser både de triste, de glade og de svære
- er opmærksom på barnets verbale og nonverbale initiativer og reagerer på dem
- har fokus på hvor og hvordan barnet har brug for støtte i dets udvikling af nye kompetencer.

Ved at vi møder barnet gennem nære relationer oplever vi børnene fordyber sig, eksperimenterer og udfordrer egne kompetencer.

Eksempel: Louis sidder i sandet ved siden af gangbroen og rutsjebanen og kigger op på nogle af de andre børn der leger. Den voksne går hen til Louis og siger at det ligner han gerne vil kravle op og rutsje. Hun tager Louise i hånden og hjælper ham med at gå hen til trappen og står bagved ham imens han kravler op. Den voksne kigger på Louis og får øjenkontakt og går stille fremad langs gangbroen, imens hun opmuntrer ham med ord og mimik til at kravle ud på den.

¹¹ <https://emu.dk/sites/default/files/2019-04/Alsidig%20personlig%20udvikling.pdf>

Børnene

Vi har både fokus på barnet som individ og som en del af fællesskabet. Dvs. hvor er det enkelte barn i forhold til sin egen udvikling og hele gruppens udvikling. Hvor vil det være relevant at udfordre barnet og hele gruppen, og hvor skal barnet og gruppen understøttes. Når børnene indgår i forskellige børnefællesskaber, giver det mulighed for, at de kan få øje på, blive inspireret af og lære af hinanden. Vi har derfor også fokus på, at understøtte børnene i deres spirende eller eksisterende venskaber. Vi oplever at børnene inviterer hinanden med i lege og hjælper hinanden både til at aflæse de sociale spilleregler (hvad er gruppens plan) men også på andre områder.

Eksempel: En blandet gruppe af børn fra de tre børnehavestuer har været på tur sammen. På turen begyndte to af pigerne, Anja og Nanna at snakke og lege med hinanden. Pigerne går på hver deres stue og de har ikke tidligere haft en relation. En af de voksne, May-Britt, fra Anjas stue observerer dette. Anja har svært ved at danne relationer med de andre piger fra sin stue når der ikke er en voksen til at guide hende.

En eftermiddag på legepladsen hvor børnene er blandet, laver May-Britt en aktivitet. Hun søger for at både Anja og Nanna er deltagende og da aktiviteten er færdig, leger de to piger videre.

Børnene skal opleve at deres mening er vigtig og at de har indflydelse på deres egen hverdag. Ved at inddrage børnenes perspektiv, understøttes deres positive selvopfattelse og selvværd. Det gør vi både gennem dialog og ved nysgerrigt at observere børnenes interesser. Vi oplever de opbygger gåpåmod til at afprøve nye ting og rejse sig igen når noget går galt.

Eksempel: En gruppe børn og voksne er gået på en heldagstur. På vejen hen i Valbyparken snakker de om hvilke dyr de mon får set. Ali siger "En hest". Den voksne svarer "En hest, måske vi ser en hest". Ali nikker. Da de er kommet ind i parken, fortsætter den voksne samtalen "Hvor mon hesten er?" Ali svarer "Hvor er hesten". Den voksne siger "Jeg ved at der bor heste på bondegården". Ali svarer "Ja og i zoologisk have". Den voksne nikker og siger "Så må vi se om der er en bondegård i valbyparken". De når hen på legepladsen og Ali leger på træ-dyrene. Da de har spist og skal videre følger den voksne op på samtalen omkring hesten "Ali, vi så ingen hest". Ali siger "Nej". Den voksne siger videre "Mon vi ser en hest næste gang vi går på tur?" Ali svarer "Ja".

Institution

I Anne-Mariégården modtager vi børn, der kommer med mange forskellige forudsætninger, og det er derfor vores vigtigste opgave at understøtte børnenes chancelighed. Det gør vi ved at tage afsæt i den anerkendende styrkebaserede tilgang, hvor børnene mødes med positive forventninger og realistiske krav fra nærværende voksne.

De voksne kan være nærværende, da vi fordeler os i mindre grupper over hele dagen både i planlagte aktiviteter i og uden for institutionen, de daglige rutiner og i rammen for den frie leg, fx. på legepladsen i middagsstunden, hvor de voksne placerer sig i legezoner, så der hele tiden er en voksen i nærheden og til rådighed til at understøtte legen. De voksne er samtidig fordelt i forskellige roller (aktivitets/omsorgs person), så nogen fordyber sig i legen, mens andre bevæger sig rundt og har det større overblik. På denne måde undgår vi, at nogen børn der bevæger sig enten udenfor eller i periferien af fællesskabet, uden en voksen til at guide sig tilbage.

Eksempel: En voksen har i gang sat en aktivitet ved et af borderene hvor en del af børnene af deltagende. De andre børn er i gang med forskellige lege rundt om på stuen. En anden voksen bevæger sig omkring på stuen og er deltagende og støttende i børnenes lege i mere eller mindre grad. En af drengene, Oskar, er netop blevet færdig med en bog og han ser søgende ud. Den voksne går over til Oskar og snakker med ham. Da der bliver en ledig plads oppe ved bordet, hjælper den voksne Oskar med at komme ind i aktiviteten.

Når vi fordeler os i mindre grupper, danner vi samtidig mulighed for, at børnene kan fordybe sig uden at forstyrre hinanden, og at børnene kan mødes i deres interesser. Dvs. der både er plads til den fysiske leg med store bevægelser og høje lyde eller til at sidde med et puslespil og tone lidt ud. De voksne understøtter børnene i at accepterer hinandens valg, ved at sætte ord på hvad det er vi laver i denne zone (gruppens plan) og ved at legezonerne er tydeligt indrette, så børnene kan se de forskellige muligheder. Derved bliver børnene opmærksomme på at justere deres arousal i forhold til fællesskabet, når den voksne synliggør, de for nogen, usynlige sociale spilleregler (Social tænkning).

Eksempel: Pædagogen Ali sidder ved et af bordene på stuen. Han har sat gang i en aktivitet hvor børnene kan lave nøgleringe med store perler. Der sidder en gruppe af seks børn ved bordet der er koncentreret om at putte perler på snore, og imens snakker de om hvad de skal i weekenden. Ali styre samtalen og søger for at alle bliver hørt. Imens har han øje på en gruppe på fem børn der har siddet på gulvet og bygget med Lego. Børnene har bygget monstre og er nu begyndt at lege med dem. Børnene sidder nu ikke længere ned men er begyndt at løbe rundt og fange hinanden. De hopper også op i sofaen og leger at Lego-monstre flyver. Ali går over til børnene og siger "Ej nogle flotte monstre i har fået bygget og I har en god leg". Børnene kommer hen til Ali og viser dem. Ali siger. "De er mega seje! Men husk at vi lige nu på stuen lege stille lege. Hvis I gerne vil lege med Monstre kan I gå ind i det lille rum." Børnene kigger lidt rundt og løber så der ind. En gang i mellem kommer de på skift ud for at hente mere Lego, men dette forstyrrer ikke aktiviteten oppe ved bordet.

Vi er opmærksomme på, at relationen børnene imellem strækker sig uden for institutionen, og at forældrene har en vigtig rolle. Vi inddrager derfor forældrene i vores fokus punkter hvor vi fx. har haft forældremøder om *Fri for mobberi* og *Social tænkning*, og vi skriver dagligt dagbøger, hvor forældrene får små historier fra hverdagen. Det giver forældrene mulighed for at forstå hvordan vi arbejder, og de kan trække vores erfaringer med hjem, så børnene oplever en rød tråd. Ligeledes er vi opsøgende og spørger ind til hvad børnene fortæller derhjemme, samt til forældrenes oplevelser og erfaringer, da vi kan bruge deres perspektiv til at justere i vores praksis og skabe sammenhæng.

Eksempel: Pædagogen Anne har fået fortalt, fra en forælder til en dreng i store gruppen, at hans søn hjemme har fortalt at en af hans venner ikke vil have de leger med en tredje dreng fordi han er lille. Forælderen fortæller at de hjemme har snakket om at man kan lege sammen lige meget hvor høj, lav, stor og lille man er. Til samling bruger Anne et kort fra *Fri for mobberi* til at starte en samtale om hvordan man kan lege med alle børn uanset hvordan de ser ud. Sammen kommer børnene med forslag til hvilke lege man kan lege sammen alle sammen, og hvordan man kan invitere hinanden til leg.

Personale

Det er personalets ansvar at skabe et inkluderende fællesskab. Det gør vi ved, at være opsøgende i relationen, samt have en bevidsthed omkring hvordan vi positionerer os både fysisk og mentalt, i forhold til om der er behov for vi går foran, ved siden af eller bag ved børnene. Det betyder at personalet er aktivt deltagende i lege og aktiviteter. Gennem observationer af børnene ændrer vi legezoner og indkøber legetøj, der understøtter børnenes interesser og vi giver plads i vores planlægning til, at børnene oplever at have medbestemmelse over deres hverdag. Vi understøtter de børn, der har brug for hjælp til at komme ind i fællesskabet, ved at igangsætte en leg omkring det, der fremhæver deres styrker og derigennem tiltrækker andre børn.

Eksempel: Ibrahim er en lidt genert dreng der ikke siger så meget når der er mange børn sammen på stuen og som har svært ved at tage kontakt til de andre børn. De voksne har snakket om at det ville være godt at få Ibrahim med i legefælledsskabet med en gruppe af de andre drenge, som de voksne har observeret, har nogle af de samme interesser som Ibrahim. Mads har brugt meget tid sammen med Ibrahim i små grupper, hvor det handlede om at udvikle hans sprog og her har han set at Ibrahim er god til at bygge med Lego og at han har nogle meget fantasifulde lege. Mads laver et forløb med Ibrahim og de andre drenge, hvor de skal bygge med Lego. Her italesætter Mads alt det som drengene bygger og gør, og har fokus på især at fremhæve Ibrahims kompetencer. For hver gang kan Mads se at Ibrahim vokser og får mere selvtidlig. Ibrahim tør sige mere og komme med forslag og Mads kan nu trække sig mere i baggrunden. De voksne observerer efter noget tid også at de andre drenge begynder at invitere Ibrahim med i andre lege.

Vi fastholder et nysgerrigt blik i forhold til egen praksis, og er i løbende dialog personalet imellem og med forældrene, i forhold til at justere praksis ud fra det enkelte barns behov. Vi inddrager vores pædagogiske udviklingskoordinator eller eksterne samarbejdspartnere (ressourceteamet), hvis vi oplever et behov for et blik på praksis udefra. Vi er opmærksomme på, at børnenes adfærd fortæller os noget om de rammer vi sætter op, og at rammerne skal justeres, indtil børnene får oplevelsen af at mestre hverdagen. Det gør vi, ved at observere børnene og lytte til det de fortæller.

Eksempel: Personalet på en af stuerne har i en periode arbejdet med et barn der er meget udadreagerende og tit kommer i konflikter. Pigen føler sig uden for og fortæller at hun bare gerne vil være med i legene. Personalet har prøvet forskellige tiltag og har løbende haft dialog med forældrene om hvad personalet ser i børnehaven og hvad forældrene oplever derhjemme, men den positive effekt er stadig meget lille. Personalet kalder forældrene ind til et møde og forklarer at de gerne vil have en støttepædagog og en psykolog fra vores ressource team til at være en del af forløbet. Ressourceteamet skal observere på personalets og pigens relation og sammenspil, og skal herfra give personalet redskaber til hvordan vi kan opstille og justere på de rammer der er omkring pigen, så der kan skabes en positiv udvikling.

Børnene

Alle børn har behov for støtte på hver deres måde, og har derfor brug for voksne, der har øje for netop dem. Når vi tilpasser praksis efter barnets behov, oplever det en tryk hverdag barnet kan mestre, og barnet tør afprøve og eksperimentere i legen og derigennem tilegne sig nye færdigheder. Denne tryghed er især vigtig, i forhold til at indgå i sociale fællesskaber, der for nogen børn kan virke overvældende. Gennem vores struktur skabes mulighed for at indgå i små børnefællesskaber, hvor barnet kan spejle sig i andre børn sammen med en nærværende voksen, der er klar til at guide. Samtidig kan den voksne ved at inddrage barnets ideer i lege og aktiviteter, hjælpe barnet til at føle sig som en betydnings- og værdifuld del af fællesskabet.

Eksempel: Karen er 5 år og har siden vuggestuen haft udfordringer med at finde sig til rette i fællesskabet. Det har især været når hele stuen har skulle være sammen, at det har vist sig. Hun har haft svært ved at vente på tur, lytte til de andre og acceptere når det ikke var hende der måtte bestemme. I disse situationer kunne Karen blive meget vred, og slå og sparke til alt omkring sig. Vi har som personale søgt hjælp hos ressource teamet og derigennem, fået råd og vejledning til at støtte op om Karen. Det er på den måde lykket os, at få Karen til at blive en del af en pigegruppe, hun har nu meget lettere ved at deltage i store grupper, hun har fundet ro, og vi ser ikke længere de helt store udfordringer for hende i fællesskabet. Vi oplever også, at hun er blevet bedre til at søge hjælp hos en voksen, hvis det bliver svært.

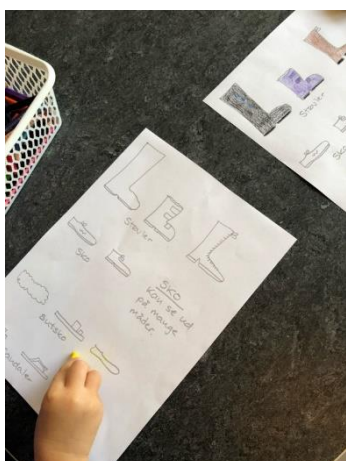

Institutionen

Kommunikation og sprog er centrale kompetencer for alle mennesker, da det er grundlaget for at danne- og indgå i relationer, fællesskaber, samt vedligeholde venskaber. Samtidig er det kompetencer, der løbende forfines mens vi indgår i relationer med andre.

Vi har fokus på at skabe et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter barnets sproglige udvikling både i de daglige rutiner, i den spontane leg og i særlige tilrettelagte aktiviteter.

Vi er opmærksomme på, at talesproget ikke kun danner rammen for vores sproglige opmærksomhed, og understøtter derfor det talte ord via visuelle billeder og objekter.

Eksempel: På en af stuerne i børnehaven har Marianne observeret at flere af børnene bruger ordet "Sko" om flere forskellige slags fortøj. Marianne har derfor haft fokus på at når børnene er i garderoben og skal have tøj af og på, så bruger de tid på at snakke om hvad børnene har på blandt andet om det er sko, gummistøvler, sandaler osv. For at underbygge den sproglige læring laver hun en af dagene en aktivitet hvor en gruppe af stuenes børn skal finde så mange forskellige slag fodtøj som muligt. Børnene leder i deres egne og de voksnes garderober og de får samlet en masse forskellige slags. Alt fortøjet bliver sat på række og der bliver snakket om hvad de forskellige sko er og hvad de kan bruges til. Bagefter har Marianne lavet et tegneark, med forskellige slags fodtøj, som børnene kan farvelægge, samtidig med at samtalen omkring de forskellige slags sko fortsætter.

Gennem vores daglige planlægning (ugeplaner) og struktur understøtter vi barnets sproglige udvikling, ved at dele børnegruppen ud i forskellige aktiviteter sammen med en voksen. I den nære relation i de mindre fællesskaber kan den voksne understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at sprogliggøre og kommunikerer tanker, behov og ideer.

Det gør vi bl.a. via:

- Højtlesning, både som en spontan aktivitet i læsekrogen og på legepladsen eller i længerevarende pædagogisk tilrettelagte forløb, hvor den samme bog læses gentagne gange. Højtlesning benyttes især med de største børn der får meget ud af at opleve hele det fortællende forløb uden afbrydelser, så den litterære oplevelse af bogen kommer i centrum.

- Dialogisk læsning (samtale læsning) benyttes med alle børnegrupperne. Her er samtalen om bogen det bærende element. Børnene inddrages aktivt i læsningen ved at personalet stiller spørgsmål, børnene kan fortælle deres version af historien, der inddrages rekvisitter fra fortællingen, laver rollespil ud fra fortællingen osv. Med de helt små læsere, der endnu ikke har eller har et begrænset talesprog, sætter den voksne ord på samtalen ud fra barnets signaler. Emnet fra bogen tager ofte afsæt i observationer personalet har gjort i børnegruppen.

Eksempel: En gruppe børnehavebørn har læst en bog med Willi. I bogen er der et pjaskerim. I rimet bliver vandet hældt fra kande til kop, fra kop til spand osv. Efter bogen er læst får børnene lov til selv at lege med vand og forskellige beholdere. Den voksne er med i legen og sætter ord på de ting der bliver brugt. "Kande", "Kop", "Spand", "Hælde", "Pjaske".

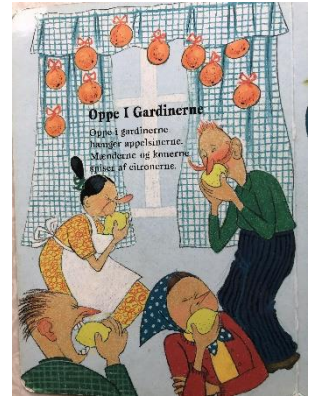
- Vi eksperimenter med at arbejde med legemanuskripter og bordteater, hvor den voksne rammesætter legen/historien og lader legen udvikle sig ved at følge børnenes spor.
- To gange om året afholder vi læseuger for hele institutionen, som løber over 3 uger af gangen. Læseugerne tilrettelægges af sprogvejlederen og de sprogansvarlige som udvælger bøger ud fra forskellige sproglige niveauer i samarbejde med biblioteket. Til hver bog udvælges fokusord eller emner, som gruppen arbejder med at folde ud og få en forståelse af gennem forskellige aktiviteter.

Eksempel: Vi er i gang med vores læseuger og nogle af grupperne er gået i gang med en ny bog. Bogen handler blandt andet om forskellige størrelser. Den voksne har inden de skal læse taget tre ting med; et stort rundt knækbrød, en rund kiks og en lille rund småkage. Efter gruppen har læst bogen snakker de om forskellige størrelser, stor, mindre, mindst ud fra knækbrødet, kiksken og småkagen og børnene får lov at vælge hvilken ting de helst vil have.

- Vi siger rim og remser til fx. samling og til rytmik. Ordene i rim og remser italesættes tydeligt og giver børnene en kropslig fornemmelse for sproget.
(Indsæt Billede af "oppe i gardinerne")

Eksempel: Mellemgruppen fra vuggestuen har et rytmisk-forløb i salen. Der bliver blandt andet raslet med rasle æg og her bruges "Oppe i gardinerne". Her er børnene oppe at stå med rasleægget løftet over hovedet. Alle børnene hopper imens rimet bliver sunget og til sidst tager de en "bid" af rasleæg-gene der er blevet til en citroner og siger "uhhhh" fordi de er sure.

- Sange og sanglege har stor betydning i vores hverdag, og der går ikke en dag, hvor vi ikke synger. På alle stuer har vi sangbøger og sangkufferter, der indeholder hæklede objekter, der illustrerer de forskellige sange. Børnene kan derfor vælge en sang, også inden de har tilegnet sig ord for denne.

Vi ved at børns tidlig sproglige udvikling er kropsligt forbundet, og sanglege med fagter er derfor med til, at styrke børns oplevelse af, at bevægelse og sprog kobles sammen. Sangen er også med til at understøtte barnet i, at kunne give udtryk for stemninger og følelser.

Eksempel: Til samling i vuggestuen har en af de voksne taget sangkufferten frem. Det er Karlas tur til at vælge hvilken sang der skal synges. Den voksne tager kufferten hen til Karla og siger "Hvilken sang vil du gerne have vi synger Karla?". Karla kigger ned i kufferten, men hun vælger ikke noget. Karla kigger op på den voksne. Den voksne spørger "Er der ikke den sang du vil synge?". Karla ryster på hovedet og hun tager armene og

drejer dem rundt. Den voksne drejer også armene rundt og siger "Du vil gerne synge hjulende på bussen?". Karla smiler og nikker. Sammen finder de bussen nederst i kufferten.

- Vi benytter tanke- og talebobler fra social tænkning¹² til visuelt at understøtte barnets blik for, både at være i en tale- og en lytteposition.

I de faste aktiviteter og gruppesammensætningerne bygger på personalets faglige observationer. Allerede mens barnet går i vuggestue starter vi med at arbejde barnets sproglige udvikling via TOPI¹³ og handleplaner.

¹² <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/social-taenkning>

¹³ <https://hjernenhjertet-dk.ramboll.com/dagtilbud/topi>

TOPI og handleplaner følger barnet fra vuggestuen og resten af dets tid i institutionen. Det giver derfor et nuanceret billede af barnets sproglig udvikling over tid og understøtter den faglige overlevering fra vuggestue til børnehave. I Anne-Mariégården har vi valgt at alle børn bliver sprogscreenet når de fylder 3, 4 og 5 år. Det gør vi for at sikre os at vi hele tiden justerer praksis så alle børn får den nødvendige støtte.

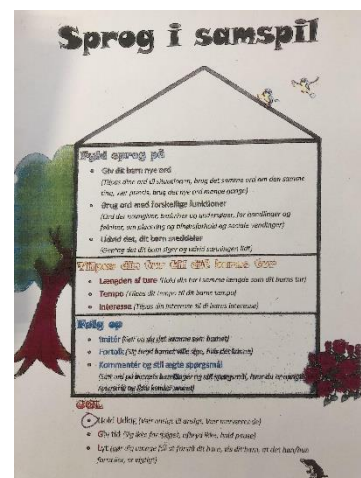
I forbindelse med at barnet fylder år, inviterer vi barnets forældre ind til en trivselssamtale-samtale, hvor barnets sproglige udvikling, herunder sprogscreening indgår, og hvordan vi i fællesskab, bedst understøtter barnets sproglige udvikling. Samarbejdet med forældrene er en vigtig ressource i det pædagogiske læringsmiljø.

For at personalet hele tiden er klædt bedst muligt på til at løfte opgaven, deltager hele personalegruppen løbende på sprogkurser, og hver stue har en sprogansvarlig, der indgår i et sprognetværk med de andre sprogansvarlige i klyngen, samt en talepædagog fra forvaltningen. Anne-Mariégården har også en sprogvejleder, der har en særlig viden om børns sprog og sprogtilegnelse. Sprogvejlederen planlægger og deltager i alle sprog møder både i vuggestuen, børnehaven og fællesmøder for klyngen.

Hvis vi oplever en bekymring omkring et barns sprog eller har brug for yderligere sparring, indgår vi i et tæt samarbejde med talepædagogen, der er en del af vores ressource team fra forvaltningen.

Personalet

Personalet agerer som sproglige rollemodeller for dialog og samtaler, det gør vi ved at være opsøgende i relationen, og understøtte legen, ved at være aktivt deltagende. Vi er opmærksomme på, at møde børnene med respekt og omsorg i dagligdagens dialoger. Det gør vi, ved at have fokus på sprogstrategier og egen rolle i relationen. Dvs. vi er optaget af hvordan vi positionerer os, ikke kun fysisk, men også sprogligt ved at tage afsæt i UGL-strategien (hold udkig, giv tid og lyt), vi følger børnenes interesser, og stiller åbne og undrende spørgsmål. Vi bruger sproget aktivt ved hele tiden at sætte ord på egne, barnets og de andre børns handlinger, følelser og intentioner også inden barnet har udviklet et talesprog. Hele tiden er vi opmærksomme på at understøtte sproget via kropssprog og mimik.

Mike er ved at få en ren ble på og ligger på puslebordet. Pædagogen siger "Nu mangler du bare at få bukser på". Mike kigger på hende og siger "buks". Pædagogen svarer "Ja du skal have bukser på. Først den ene fod og så den anden og så skal du op og stå". Pædagogen tager fat i i Mikes hænder og han trækker sig op at stå. Pædagogen siger til Mike at han skal hjælpe med at trække bukserne op. Mike reagerer ikke, men kigger ud ad vinduet til børnehavens legeplads. Han peger der ud og siger en lyd. Pædagoger følger hans blik og får øje på Mikes søster. "Hov du fik lige øje på din storesøster. Hun er i gang med at lege".

Mike nikker og griner. De står og kigger lidt og snakker om hvad storesøster laver.

Vi prioriterer tid til at spørge ind til børnenes oplevelser, og at understøtte børnenes mulighed for, at dele deres hverdag i institutionen derhjemme, ved at lægge dagbøger og billeder ud på aula. På denne måde kan forældrene spørge ind til oplevelsen hvis børnene mangler ord, og hjælpe børnene med at genopdage deres oplevelser.

Børnene

Når vi tager afsæt i en legende tilgang til kommunikation og sprog, vækkes barnets nysgerrighed og lyst til selv at eksperimentere. Sproget og det at kommunikerer, har derfor stor betydning for barnets selvbillede og nysgerrighed på omverdenen. Når barnet mærker, at det mødes af nærværende voksne, der inviterer til samtale og samspil, oplever barnet sig som betydningsfuld og tør give udtryk for tanker og følelser både verbalt og non verbalt.

Eksempel: Lari er 3 år og snakker stort set ikke dansk. Da Carina kommer ud på legepladsen, går Lari lidt rundt selv, imens hun der kommer små lyde fra hende og hun siger "mama" flere gange. Carina snakker til hende, og tager hendes hånd. Lari bliver ved med at sige små pive lyde.

Carina og Lari går over og plukker græs, og sætter sig på kanten af sandkassen og kalder på hønsene ved at Carina siger "putte putte". Lari gentager det, og ser glad ud, da en høne kommer løbende. Hønen tager græsset og Lari griner og gentager "putte putte". De snakker sammen om hønen, om græs og om at fodre. Carina gentager hele tiden det Lari siger og siger flere ord. Lari: "putte putte spiser" - Carina "ja hønen kommer og spiser, når vi siger putte putte".

Vi sidder et stykke tid, og går så over til hønsehuset. Tris på 5 år, kommer over. Pigerne sidder på hug i døren og giver hønsene inden for, resterne af græsset.

Carina går fra dem, henter mere græs og giver det til Tris og siger "her, her er mere græs I kan give dem". Tris deler græsset i to totter og giver den ene til Lari. Carina spørger Tris om de taler tyrkisk sammen og hun siger ja.

Carina går fra dem, men pigerne bliver sidder i 10-12 minutter og pludrer på dansk og tyrkisk. Senere sidder Lari og Carina igen sammen og snakker om høns. Lari siger "sige ykkeliyyy" og Carina svare "ja hønen siger kykkelikyy, grisen siger grynt grynt" hun peger på legetøjsgrisen i Laris hånd og grynter. Lari grynter og siger så "muuuh" og de fortsætter med at snakke om dyr og dyrelyd.

I Anne-Mariegården oplever vi børn der ivrigt fortæller om oplevelser til kammerater, personale og forældre, både i og uden for institutionen til personalet, kammerater og til forældrene. Børn der kan eller øver sig, i at sætte ord på deres følelser både verbalt og nonverbalt, og der beder om hjælp i en konfliktsituation hvis de selv mangler ord til at løse den.

Krop, sanser og bevægelse

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

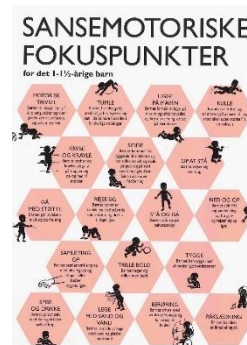

Institution

I Anne-Mariégården tager vi udgangspunkt i Københavns kommunens sansemotoriske fokus punkter¹⁴.

Vi har fokus på at alle børn oplever glæden ved at kende deres krop og dens funktioner, og at børn lærer gennem kroppen.

Bevægelse og leg skal derfor være lystbaserede aktiviteter, der bærer meningen i sig selv. Leg skal være en god oplevelse som alle børn kan deltage i, derfor arbejder vi også med at have pædagogiske bagdøre i aktivitets- og legesituationer.

Eksempel: Vuggestuen laver rytmik på legepladsen. Da aktiviteten hvor børnene skal fange "lopper" trækker Dennis sig væk. Han synes det bliver for voldsomt. Pædagogen Maj ved at Dennis ikke kan lide denne aktivitet og kalder ham over til sig. Hun er ved at finde den sang der skal bruges til den næste leg. Dennis kommer over og hjælper hende, imens de andre børn fanger lopper og da de er færdig og skal i gang med det næste, er Dennis med igen.

I ugens planlagte aktiviteter er der fokus på sanselige, fysiske og taktile oplevelser, der stimulerer barnets bevægelsesglæde. Vi tilbyder både indendørs og udendørs aktiviteter, hvor der er mulighed for at udforske og eksperimentere med forskellige måder at bruge kroppen på.

- I værkstedet arbejder vi med vores sanser, hvor vi mærker og udforsker forskellige materialers muligheder.
- Vi har forskellige faste bevægelsehold tilpasset den aktuelle børnegruppe, holdene består af en blanding af rytmik, fortælling, sang, leg med instrumenter og meget mere, med både lav og høj intensitet. Holdene løber ofte over mange måneder, så børnene bliver fortrolige med de forskellige indtryk og bevægelser. Det giver plads til, at nogen børn i en periode tager en mere observerende rolle, indtil de er trygge ved at deltage.

¹⁴ https://bedstsammen.kk.dk/sites/bedstsammen.kk.dk/files/sansemotoriske_fokuspunkter_for_det_2-arege_barn_a3_nd_01.pdf

Eksempel: En af grupperne har motorik i salen. Villads er ny i gruppen og har ikke prøvet motorikforløbet før. En af aktiviteterne er at børne skiftevis vælger et dyr og så skal de hoppe, løbe, kravle, mm. som det dyr der er blevet valgt. De andre børn er utålmodige for at få lov at vælge og de er klar på at gøre lige som det dyr der er blevet valgt. Villads er stille og har ikke lyst til at løbe med. En af de voksne sætter sig med Villads og de

observerer de andre børn og voksne, imens den voksne fortæller Villads hvad de laver. Næste gang vil Villads gerne være med og gange efter kommer han med et forslag om at de skal gå som giraffer.

- På legepladsen bruges de forskellige læringsmiljøer til grov og finmotoriske udfordringer. Sandkasserne bruges som afgrænsede zoner, hvor der eksperimenteres med at mærke, føle, kaste og bygge med sand. Der gås balancegang rundt på kanter. Cykler/motorcykler bruges til at styrke muskel-led-sansen og eksperimenterer med fart og reaktionsevnen. Gyngerne og rutsjebanen bruges til at stimulerer vestibulær sansen og de forskellige bakker, stier, sten osv. understøtter grovmotorikken. Det gælder også når vi tager på ture ud i forskellige naturområder hvor kroppen skal justeres efter forskellige underlag.

- I dagligdagens rutiner opfodres børnene til selvhjulpethed, såsom at tage sko/tøj af og på, gå med hinanden i hånden eller ved siden af klapvognen på tur, hente bleer og kravle op og ned ad skamler. Det gør vi, for at stimulere kroppen og gøre bevægelse til en naturlig del af hverdagen. Vi er opmærksomme på, at der er en voksen, der understøtter barnet der hvor der er behov for det, så børnenes erfaringer med egne kropskundskaber, styrker deres selvværd, hver gang de oplever at lykkes.

Eksempel: Ilisha er gået fra at sidde på en triptrap-stol til nu at sidde på en skammel. Hun har øvet sig i selv at kravle op på skamlen, men når hun skal ned bliver hun siddende og siger en høj lyd, indtil en af de voksne hjælper hende ned. De voksne på stuen har aftalt at de skal øve at Ilisha selv skal lære og kravle ned. De voksne i tale sætter Ilishas oplevelse. "Du vil gerne ned.", "Du vil gerne have jeg hjælper dig". "Se Ilisha nu holder jeg skamlen og har en hånd på din ryg". De voksne guide Ilisha og hun bliver mere og mere tryk ved selv at kravle ned. Efter nogle dage siger en af de voksne "Se Ilisha, jeg står lige ved siden af dig, så jeg skal nok hjælpe dig hvis du har behov". Ilisha kravler selv ned fra skamlen og smiler stort.

Måltiderne bruges som læringszoner, hvor børnene udforsker deres smagssanser, deres kendskab til forskellige konsistenser og dufte, samt at de oplever, at få dækket deres behov for mad og drikke. De er selv aktive i måltidet og oplever at mestre selv at hælde op ved at bruge deres fysik og koordinationsevne.

For at opnå et overblik over alle børns motoriske udvikling, benytter vi også *TOPI* og handleplaner til, at registrerer barnet motoriske udvikling fra det starter i institutionen. *TOPI* og handleplaner følger barnet resten af dets tid i institutionen og giver derfor et langsigtet overblik over barnets udvikling.

Personale

Personalet agerer som rollemodeller ved aktivt at deltage i leg og aktiviteter, børnene kan derigennem spejle sig i personales glæde ved at eksperimentere med kroppen. Samtidig med at personalet agerer som kropslige rollemodeller sætter de ord på deres bevægelser, oplevelser og følelser, så børnene oplever en sammenkædning mellem ord og krop. Vi bruger kropslig, såvel som verbal kontakt, til at justerer børnenes følelser, de voksne holder om børnene i det omfang børnene vil det og bruger en rolig stemmeføring når børnene er ked af det.

Eksempel: Aya er lige startet i børnehaven. Hun har før start været med en voksen fra vuggestuen på besøg et par gange, så hun har kendskab til de voksne på hendes nye stue og nogle af børnene. Det er første dag Aya skal være der uden hendes far. Da hun skal sige farvel bliver hun ked af det. Myriam der er pædagog på Aya's nye stue, hjælper Aya med at sige farvel. Myriam tager Aya i hånden og siger "Jeg kan se du bliver rigtig ked af det. Jeg kan godt forstå du gerne vil have at din far bliver her." Aya nikker imens hun stadig græder. Myriam går ned på knæ og siger videre "Jeg skal nok passe på dig indtil din far kommer igen. Vil du sidde hos mig imens vi holder samlingen?" Aya nikker igen og hun får lov til at sidde ved Myriam under samlingen. Myriam giver hende et kram en gang imellem og da samlingen er slut, er Aya glad igen og vil gerne være med til at male.

Børnene

At kunne bruge kroppen, bruge sine sanser og bevæge sig, er med til at styrke børnenes fysiske, psykiske, kognitive og sociale udvikling. Gennem leg med krop, sanser og bevægelse, lærer og udvikler barnet bl.a. at mærke sig selv, udtrykke sig og forstå sig selv, tænke sig om og samarbejde med andre. Ved at bruge kroppen lærer barnet at justerer sit sansesystem og kunne agere med både høj og lav arousal.

Institution

I Anne-Mariégården arbejder vi med natur, udeliv og science som en aktiv del af vores hverdag. Dvs. både implementeret i de daglige rutiner, i den frie leg og i pædagogisk tilrettelagte projekter. Naturen er for os både vores dejlige natur- legepladser, byens forskellige parker, stranden og vores hus i Hareskoven som vi deler med Margrethegården og Benedicktegården.

Vi betragter naturen som et ekstra eller en udvidet del af vores læringsrum, og benytter den til, at gå på opdagelse og være nysgerrige, og dermed blive klogere på os selv og den verden vi lever i. Det gør vi ved, at eksperimenter med naturens elementer/materialer i takt med årstidernes forandringer.

Ved at benytte de materialer naturen frembringer gennem året skærpes børnenes opmærksomhed på årstidernes skifte og forskellige vejrfænomener.

Eksempel: Vores legepladser er naturlegepladser og de er fyldt med træer og buske. Vi bruger dem til at lære børnene om naturens gang og årstider. I vuggestuen italesætter vi hvad vi ser der sker i naturen i løbet af året og vi bruger naturen som læringsrum ud fra der børnene er i deres udvikling. "Se nu begynder træerne at få grønne blade på", "Bladene skifter farve. Før var de grønne, nu er de røde og gule." eller "Hvis vi graver her, kan vi finde

regnorme. Så kan vi give dem til hønsene. De kan godt lide regnorme". I børnehaven bygges der ovenpå sproget ved at give børnene flere ord og begreber. Samtidig lærer vi børnene at være nysgerrige på deres omgivelser. "Når det er efterår, skifter bladene farve fordi det bliver koldt og de ikke får så meget lys." eller "Se den her larve, den bliver til en sommerfugl. Ved I hvordan den gør det?". Vi indsamler det vi kan finde i naturen; blomster, blade, grene, osv. og bruger det til at lave kreative projekter i større og mindre grad.

Vi oplever, at børnenes fantasi stimuleres og kommer til udtryk på en anden måde udenfor end indenfor og at der herigennem kan opstå nye relationer. I naturen skaber vi rammen om et fælles tredje, ved at gruppen sammen kan undersøge årsag og sammenhænge. Mere plads og højere til loftet giver mulighed for, at flere kan deltage i lege og aktiviteter og have roller ud fra egne forudsætninger.

Eksempel: Det har regnet om natten og på vuggestuens legeplads har der stået en spand ude der nu er blevet fyldt med vand. En af stuerne kommer ud på legepladsen og Ali får øje på spanden. Han sætter sig på hug og begynder at putte små sten i der synker ned på bunden af spanden. Elias kravler hen til ham og kigger på hvad han laver. Elias giver Ali en sten og Ali putter den i spanden. En af de voksne får øje på dem og går over til dem. Den voksne spørger ind til hvad de laver. Ali fortæller ved at sige "Sten, Spand". Elias kigger på den voksne. Den voksne siger "Du putter sten i spanden. De synker". Elias giver Ali en lille kvist. Kvisten flyder oven på vandet. Den voksne siger "Se kvisten flyder og stene synker. Hvad kan vi ellers putte i?" Der kommer flere børn hen og den voksne finder flere spande og fylder dem med vand og snart er der en større gruppe der er i gang med at finde ting, som de kan prøve at se om de synker eller flyder.

Vi benytter vores struktur/ugeplaner til at organisere, så vi dagligt er på legepladsen og én eller flere grupper er på tur enten i nærmiljøet eller på længere ture. Vi tager på tur i klapvogn, til fods og med elcykler, dvs. alle børn har mulighed for at komme med.

Vores legepladser er indrettet som natur-legepladser med legeredskaber i naturmateriale, store træer, buske og blomster. Denne fauna af diversitet lokker forskellige insekter og fugle til, hvilket skaber rammen for en masse dialoger og undersøgelser. Vi er opmærksomme på at lære børnene hvordan de passer på hinanden og på de små dyr ved forsigtigt, at bære dem rundt i en hånd eller i en spand. Undersøgelsen af dyr og planter opstår impulsivt når der løftes en gren eller som en del af et planlagt pædagogiske forløb.

Nogen forløb har vi understøttet ved fysisk at lave forløbs kufferter til, at tage med ud eller ved vi har haft dyr i institutionen. Fx. har vi haft vinbjergsnegle i terrarier, vandrede pinde, sommerfugle larver, fisk og høns. I mødet med de fysisk dyr får børnene tæt kendskab til livets cyklus når sneglene lægger æg og der kommer små mini snegle ud og når sommerfugle larverne bliver til sommerfugle som lukkes ud i naturen.

På legepladsen har vi også et område med frugtbuske, og små køkkenhaver. Børnene er med i hele processen omkring køkkenhaverne fra at så frø/plante, vande og til vi kan høste alle lækkerierne og smage på dem. Når børnene inddrages i processen, får de en fornemmelse af sammenhænge og madens oprindelse (fra jord til bord).

Vores opmærksomhed på "Fra jord til bord" konceptet er yderligere blevet skærpet efter vi har deltaget i et projekt med Meyers Madhus. (Se måltidspolitikken) Vi introducerer så vidt muligt børnene for nogle af de ingredienser, der er i maden så de både ser den rå og tilberedte udgave. Fx. har vi en porre vi kan mærke, dufte og smage på når vi får kartoffel/porre suppe. Vi understøtter måltidsoplevelsen ved at sætte ord på

smage, konsistenser og farver så børnene får lyst til, hvis ikke at smage så mærke eller dufte til kendt og ukendt mad. Vores køkken har opnået det Økologiske Spisemærke i Guld (over 90% øko). Vi ser børn der er nysgerrige på den mad de får og hvordan det bliver til.

Fx om sommeren når vi har vores køkkenhaver og de kan se planter gro og få lov at røre, dufte og smage. På børnehavens legeplads kan børnene kigge ind ad vinduet til vores to køkkendamer og de er altid gode til at snakke med børnene om hvad vi skal have til frokost og børnene kommer gerne med ønsker og forslag.

En gang om ugen har vi bål-dag hvor alt maden i børnehaven laves på bålet og der spises ude. Børnene er med til at finde brænde og hakke og rive ingredienserne. I vuggestuen tager store-gruppen nogle gange over på børnehavens legeplads og er med til bål-dagen og spiser frokost derovre.

Vi deltager hvert år til skralde indsamling og har af flere omgange haft besøg af skralde heltene. Vi har løbende dialoger med børnene om, hvad der er biologisk nedbrydeligt og hvad der ikke skal smides i naturen, samt børnene er med til i institutionen at sortere vores affald i grønt og restaffald. Ved at introducerer børnene til bæredygtighed får de en oplevelse af hvordan de er forbundet med naturen og udvikler et miljømæssigt medansvar.

Æggebakker får nyt liv som holdere til natur-bingo

Da genbrug også er en del af vores kreative profil hvor vi er en del af Reggio Emilia netværket og har fokus på Remida, indsamler vi god skrald både i institutionen og med hjælp fra forældrene. Skrald der gennem kreative processer får nyt liv og udtryk og omdannes til guld¹⁵.

Personalet

Som personale agerer vi som rollemodeller, det gør vi ved at vi deltager aktivt i lege, undersøgelser og eksperimenter. Både dem der forgår på den våde jord og i værkstedet. Vi er bevidste omkring den position vi indtager - om vi går foran, ved siden af eller bag ved barnet og gruppen, og hvilken effekt denne positionering har. Når barnet undrer sig, stiller vi os bagved eller ved siden af og følger barnets spor, ved at stille nysgerrige og undrende spørgsmål. Dvs. at selv om vi som voksne kender svaret og også hvis vi ikke gør, tør vi slippe kontrollen og låne barnets intuitive blik, frem for altid at levere svaret, eller vælge den første, mest plausible løsning. Vi viser, at vi tager barnets/gruppens undringer og hypoteser alvorligt, ved at understøtte rammen for undersøgelsen og eksperimentet. Det kan være, at arrangerer en tur til stranden, skoven eller biblioteket, at finde relevante apps til ipaden, YouTube videoer eller anskaffe andre rekvisitter der skal eksperimenteres med.

Eksempel: Anne og Niels har planlagt en tur til stranden med otte af børnehavebørnene. På dagen snakker de om turen til deres samling. Anne spørger "Er der nogen der har været ved stranden før?". Nogle af børnene fortæller hvornår de har været ved stranden. Anne spørger ind til hvad de så ved stranden og hvad børnene tror de kan finde på stranden i dag. Der kommer mange bud. Både, sten, muslingeskaller, krabber, mm. Niels sidder og skriver tingene ned og laver en liste over forslagene. Da de kommer til stranden,

begynder børnene at undersøge alle de ting der er. Børnene kommer løbende når de finder nogle af de ting der står på listen og samtidig får de skrevet flere ting på.

¹⁵ <https://reggioemilia.dk/>

For at vække børnenes interesse for refleksion og mod på at eksperimenter, går vi foran ved selv at stille nysgerrige spørgsmål og søge hjælp fra børnene, til at løse gåden. Hermed understøtter vi fællesskabets betydning og skaber et fælles tredje.

Eksempel: På en af børnehavestuerne sidder børnene og spiser frokost. Alex får øje på to fugle ude på legepladsens græsplæne. Fuglene trapper rundt i græsset. "Se lige de der fugle" siger Alex. Den voksne Sofie kigger derud "Ov ja. Hvad er det de laver?". De andre børn kigger også derud. Louie siger "Det ligner de danser". Sofie svare "Ja det gør det. Hvorfor mon de gør det?". Børnene kommer med forslag og Sofie bliver ved med at stille flere spørgsmål. Efter frokost tager de iPad'en frem og søger på fuglen og hvad de laver når de tramper i græsset.

Børnene

I naturen oplever barnet, både at møde nye kropslige og mentale indtryk og erfaringer. Det kan være, at træstammen vi hver dag går på line på, pludselig er glat fordi det har regnet. Denne forandring kræver andre motoriske færdigheder,

nye sproglige begreber og skaber nye kreative muligheder. Ved at barnet møder personale, der følger dets spor og herigennem understøtter dets nysgerrighed og undersøgelser. Dermed understøttes dets tro på sig selv, mod til at udforske og nysgerrighed efter at forstå sig selv og verden omkring sig. Naturen er på den måde med til at styrke barnets forståelse af årsag og sammenhænge.

Naturen er enormt omskiftelig, fx. i form af farver, temperatur, konturer, materialer osv. Når vi besøger forskellige naturområder og er ude i alt slags vejr hele året rundt, opnår barnet erfaringer med alle disse forhold. Barnet oplever hvordan det føles når vi løber og sveder om sommeren, bliver våde i regnen eller fryser sidst på året. Ved at mærke naturens elementer på egen krop danner børnene erfaringer med, at regulerer sig selv og deres krop i forhold til terræn og årstiden og dermed en konstant udvidelse af dets eksisterende viden om sig selv og dets omverden.

Alle børn besidder forskellige styrker og vi oplever, naturen er med til, at børnene får mulighed for, at få flere eller andre styrker i spil end dem inde rummet tillader, og at deres styrker folder sig endnu mere ud. Det ser vi ved, at børnene i uderummet danner nye fællesskaber uden for deres normale venskabsgrupper, og at større grupper af børn er optaget af fælles aktiviteter.

Eksempel: En gruppe er på tur til Hareskoven og er ude og gå i skoven. Tre af drengene der leger meget sammen finder skovgyngen og begynder at gyngede frem og tilbage på skift. De griner og råber højt og det tiltrækker nogle af de andre børn, der gerne vil være med. De tre drenge kan godt lide at lege vildt og det kan nogle gange blive for meget for de lidt mindre børn, så den voksne, Carina stiller sig i nærheden. De tre drenge lader dog de andre børn prøve på skift og de tager en lederrolle på sig hvor de hjælper de mindre børn og får placeret de andre rundt om gyngen. Snart er der en leg i

gang hvor børnene skubber hinanden rundt på gyngen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Institution

I Anne-Mariegården har vi valgt kunst og kreativitet, som en hovedoverskrift for vores pædagogiske praksis. Det har vi gjort for at give børnene flere muligheder for at udtrykke sig og for, at understøtte børnenes evne til at eksperimentere og acceptere forskellighed.

I mødet med kunsten åbnes for en større kreativ verden, hvor elementer fra hverdagen er kombineret på anderledes måder, end hvad børnene er kendt med, og som derfor kan inspirere til fantasilege. I fantasilegen handler det om at overskride sin egen verden og prøve at være noget andet. De erfaringer barnet gør sig i fantasilegen, er med til at danne grundlag for barnets personlige dannelse. Dvs. heri ligger også dannelsen af barnets respekt og tolerance over for andre mennesker. Accept af at vi er gode til forskellige ting, at vi har forskellige kulturelle baggrunde, at vi ser forskelligt ud og at vi har forskellige personlige grænser.

En lille gruppe af børn er på besøg på Statens Museum for Kunst med to voksne. Den ene pædagog havde planlagt hvad de skulle i dag, men da børnene går igennem hallen med de mange skulpturer, bliver de optaget af dem. De voksne vælger at følge børnenes spor og børnene får lov til at blive og betragte skulpturerne. Den ene voksne går hen til en af dem og stiller sig på samme måde. En af pigerne, Sofie, griner og forsøger at gøre det samme. Det bliver til en sjov leg for børnene om at sidde, stå og ligge som de forskellige skulpturer og samtidig bliver der snakket om hvilket kropsdele skulpturerne mangler, om det er mænd, damer eller andet og om de ser glade er kede af det ud.

For at understøtte børnenes alsidighed, er vi opmærksomme på at tilbyde så mange forskellige kunstneriske og kulturelle udtryk som muligt. Og har god erfaring med, at inviterer kunstnere og andre faggrupper ind i vores institution eller besøge dem i deres omgivelser. Disse professionelle øger også personalets faglighed og dermed mulighed at kunne understøtte børnenes fantasi og kreativitet endnu mere.

Vi har i flere år haft et tæt samarbejde med SMK (Statens Museum for Kunst), der startede med et EU-projekt vi deltog i, i 2014. Michael der er værkstedsansvarlig, sidder i vores institutionsbestyrelse, og hjælper os løbende med inspiration til relevante værker på museet eller aktiviteter hjemme i institutionen. Vi bruger også vores pædagogiske udviklings koordinator, der kan tage med på museet og eller hjælpe med aktiviteter eller inspiration før og efter besøget på museet.

Vi har i flere år haft et tæt samarbejde med SMK (Statens Museum for Kunst), der startede med et EU-projekt vi deltog i, i 2014. Michael der er værkstedsansvarlig, sidder i vores institutionsbestyrelse, og hjælper os løbende med inspiration til relevante værker på museet eller aktiviteter hjemme i institutionen. Vi bruger også vores pædagogiske udviklings koordinator, der kan tage med på museet og eller hjælpe med aktiviteter eller inspiration før og efter besøget på museet.

Poul Gernes, uden titel

Hver fjortende dag besøger vi SMK med en gruppe fra hver afdeling. Når vi arbejder med et værk på museet, betyder det ikke noget af hvem eller hvordan det er lavet. Fokus er i stedet på et emne, et udtryk eller hvad børnene bliver optaget af i situationen. Da børn lærer gennem kroppen, er vi opmærksomme på at få kropsliggjort værkerne så meget som muligt. Vi medbringer ofte forskellige rekvisitter der enten bruges til at understrege et emne eller giver børnene mulighed for at udtrykke sig selv.

Gruppen der den ene uge er på SMK, arbejder den anden uge videre med emnet hjemme i institutionen, derved udvides processen og der opstår mulighed for at inkorporer endnu flere af børnenes kreative vinkler.

Vi er som voksne både opmærksomme på at sikre alle børn deltagelsesmuligheder i fællesskabet og på, at beskytte de fordybende processer, der opstår i løbet af dagen. For at det er muligt, kommer alle børn ikke til at opleve de samme ting, men alle børn kommer til at opleve sig som værende en del af forskellige fællesskaber i løbet af dagen. Vi lægger vægt på, at det er processen der er det vigtigste, da det er i processen børnene udforsker

Børnenes værk set fra broen

og bliver klogere på dem selv og verden omkring dem. Det er derfor ikke altid denne proces leder til et produkt, det kan være børnene i stedet, observere de andre børn, bliver optaget af at blande farverne, afprøve den samme bevægelse gentagende gang eller mærke på materialerne.

Eksempel: Fire børn fra børnehaven har været ude og samle forskellige blade på legepladsen. Den voksne har tænkt at de skal lave malerriger hvor bladene skal klisteres på bagefter. Den voksne har fundet pap, maling og pensler frem og de begynder at male. Sigurd lægger dog hurtigt penslen væk og tager maling med fingrene i stedet. Han mærker og undersøger og blander forskellige grønne farver sammen. Bilal kigger på Sigurd og siger til den voksne "Se hvad Sigurd laver. Han bruger ikke penslen." Den voksne siger "Nej han bruger hænderne. Det må du også gerne hvis du vil." Bilal kigger lidt mere og prøver så at rører ved malingen. Snart sidder alle fire børn med fingrene i malingen.

Fællesskab og chancelighed spiller også en rolle i vores tilgang til traditioner. Vi har udviklet en fast struktur omkring fødselsdage, der sikrer at alle børn fejres på den samme festlige måde i institutionen (se fødselsdags politik). Vi har flere faste traditioner, der gentager sig år for år som fx. halloween, institutionens fødselsdag, læseuger, juleaktiviteter og sommerfest. Fællesskab og chancelighed er også fokus for vores mad og måltidskultur, hvor måltidet danner rammen om det fælles tredje (se måltidspolitik). Måltidet handler om det at være en del af et fællesskab hvor vi sammen deler en oplevelse, og ikke hvor meget mad der bliver spist.

Vi lægger vægt på begrebet mad-mod, det gør vi via en positiv italesættelse af maden, en nysgerrighed på smage og konsistenser, samtale om maden og at maden ser lækker og indbydende ud. Børnene opfordres til at smage på maden, røre ved den eller bare prøve at have den liggende på tallerkenen. Vi har samtidig øje for at børnenes forskellige grænser accepteres. Vi spiser i små faste grupper hvor den voksne agerer som måltids vært og hjælper alle til at indgå i den fælles dialog. I nogen perioder benytter BH'en taleboksen under måltidet for at tydeliggøre hvem der har ordet og hvem der lige nu er i en lyttende position.

Eksempel: Det er rugbrødsdag i vuggestuen i dag og til frokost er der rugbrød med forskellige slags pålæg. Køkkendamerne har lavet falafler til hvilket børnene ikke har fået i vuggestuen før. Ved et af bordene sidder Mischa med fire børn, blandt andet Ibrahim. Ibrahim kigger på falaflerne og Mischa spørger om han vil have en sammen med sit rugbrød. Ibrahim nikker og han får en falafel over på sin tallerken. Ibrahim spiser rugbrødet først. Bagefter sidder han og kikker på falaflen. Han tager den op i hånden og lader den gå fra den ene hånd til den anden. Mischa har et øje på ham, men siger ikke noget. Lidt efter maser Ibrahim falaflen. Den går i flere stykker og han trykker på hvert stykke med sin ene finger. Da alle stykker er flade, tager han et op og putter i munden. Han spiser stykket og snart også alle de andre. Mischa kigger på ham og siger "Du kan godt lide falaflen. Vil du have en til?"

Personale

Vi agerer som rollemodeller og deltager aktivt i de kreative processer sammen med børnene. Hvis et barn er lidt genert ved at deltage, er vi opsøgende i forhold til, om vi skal gøre det sammen med barnet eller barnet har brug for at have en voksen i hånden mens det observerer resten af gruppen.

Vi opfordrer børnene til at undersøge, og afprøve forskellige udtryk i den kreative proces, ved at stille nysgerrige spørgsmål. I stedet for at rose børnene for deres produkter/ageren, så spørger vi ind til hvad de har valgt af materialer, hvad er historien bag det de har bygget eller beder dem om at vise hvordan de bevægede sig som slangen i historien.

Vi er bevidste om, at børnenes tanker og ideer bliver det centrale frem for udførelsen eller produktet. Hvis barnet ikke selv kan sætte ord på hvad det gør/har lavet, hjælper vi barnet ved at fortælle hvad vi tror, barnet har taget af valg og hjælper derigennem barnet med at fortælle sin historie. Vi er opmærksomme på at henlede børnenes opmærksomhed på hinanden og derigennem skabe et fælles tredje ud fra deres forskellige ideer.

Eksempel: Børnene skal lave håndaftryk med maling på et billede. Det er Louise og Anayas tur. Pædagogen Alex har fundet to forskellige farver maling frem. Han snakker med pigerne om hvad det er de skal og Louise siger straks at hun vil have den sølvfarvet maling. Anaya trækker sig lidt tilbage og Alex spørger om hun ikke har lyst til at blive malet på hånden. Hun ryster på hovedet. Alex siger at det er helt okay og at Anaya bare kan se Louise lave håndaftryk. Alex hjælper

Louise med at få malet sin hånd og de laver to aftryk. Bagefter får hun vasket maling af med vaskeklude. Anaya har siddet og kigget nysgerrigt med. Da Louise er færdig spørger Alex Anaya om hun er sikker på at hun ikke vil prøve. Anaya kommer tættere på og Alex siger at de først kan prøve uden maling. Han tager en tør pensel og lader som om han maler Anayas hånd. Hun griner og Alex spørger om de skal prøve rigtigt. Hun nikker og vælger guldmalingen.

Børnene

Når vi skaber læringsmiljøer med fokus på kunst og kultur oplever børnene kendte og nye sider af sig selv afspejlet i de sansemæssige og kropslige indtryk den pågivende situation har frembragt.

Fx. kan det at være ked af det, som barnet kender fra en indre kropslig følelse, der er svær at sætte ord på, også udtrykkes i en bevægelse, en sang eller et maleri. Det åbner op for flere muligheder til at handle og udtrykke sig, giver et mere nuanceret selvbillede, samt forståelse af omverdens forskellighed, der også kan afføde en opmærksomhed på, at man godt kan være en del af et fællesskab uden at være ens.

Dette understøttes yderligere af personalets opmærksomhed på at spørge ind til processen frem for at rose produktet. Derved oplever barnet sig som taget alvorligt, som betydningsfuld, det bekræftes i at være innovativ og skabende, og får lyst til at eksperimentere og udtrykke sig endnu mere. Vi oplever børnene kopiere personalets nysgerrighed og går på opdagelse i kammeraternes udtryk og hvordan deres udtryk kan forenes med deres eget.

Evalueringskultur

Rammer og indhold, s. 50-51

I Anne-Marielgården ønsker vi at etablere en stærk og meningsfuld evalueringskultur. Vi vægter evalueringen højt, da vi tror på, at det skaber et engageret personale, der har et vedvarende fokus, på at styrke deres faglighed i hverdagspædagogikken og opbygge lege- og læringsmiljøer af høj kvalitet. Ligeledes stræber vi efter en evalueringskultur, der er struktureret, så der evalueres ens og med udgangspunkt i data, baseret på børneperspektivet.

For at sikre, at vi hele tiden "arbejder ud fra det vi tror vi gør" drøfter vi vores inkluderende praksis og effekter løbende på stuemøder, afdelingsmøder og personalemøder, hvor fokus er at sikre refleksion og vidensdeling mellem kollegaer. Vi arbejder kontinuerligt med at finde de mest optimale evalueringsmetoder til at evaluere vores indsatser og børnenes udbytte af aktiviteterne.

På vores stuemøder:

- Drøfter vi børnenes legerelationer, for at sikre at alle børn indgår i fællesskaber og venskaber

- Reflektere, sparre og diskuterer de pædagogiske dilemmaer der opstår i hverdagen, og får derigennem øje på alternative måder at handle på, både ift. det enkelte barn og gruppen

- Benytter vi styrkekort, der tager udgangspunkt i barnets ressourcer og de tre zoner.

Dette betyder, at vi skaber sammenhæng mellem pædagogisk praksis og indsatser. Indsatser der tager udgangspunkt i børneperspektivet.

Vi arbejder med og udfylder SMTTE- modellen, når vi udarbejder handleplan:

- både ift. aktiviteter og fælles emner.

- Vi bruger også SMTTE- modellen på det enkelte barn, hvor der fx. skal skabes en fælles opmærksomhed på stuens forståelse eller ændring af pædagogisk praksis, ift. stuens udfordring med barnets dilemma.

- Vi bruger hjælpespørgsmål til udfyldelse af SMTTE-modellen. Dette betyder, at vi sikrer at alle forholder sig til det samme. Der bliver efterfølgende evalueret på MÅL og TEGN.

To gange om året, marts og september, har vi afsat et personalemøde, hvor personalet vurderer og deler deres observationer af børnenes trivsel og udvikling i TOPI. Vi har besluttet, at der bliver udarbejdet handleplaner på alle børn. Dette betyder, at vi ønsker at sikre, at alle børn forbliver i trivsel eller kommer i bedre trivsel. Handleplanerne der bliver udarbejdet på det enkelte barn, danner grundlag for efterfølgende forældresamtale omkring barnets trivsel og udvikling. Når barnet fylder 2 år, begynder personalet at arbejde med:

- Vi sprogvurderer alle børn, når de bliver 3,4 og 5 år når vi har indhentet forældresamtentykke. Vi har sprogsvarlige på hver stue i både vuggestuen og børnehaven.

- I vores klynge har vi 3 sprogvejledere - Dette betyder, at personalet altid kan få sparring vedr. sprogarbejdet og pædagogisk praksis.
- Vi har i vores årshjul planlagt sprog møder, både i eget hus og på klyngeniveau. Til disse møder deltager de sprogansvarlige og sprogvejlederne.
- Vi ønsker at have endnu større fokus på, at optimerer børnenes sproglige udvikling fra vuggestue og i børnehaven, så vi på sigt har færre børn der scorer lavt.

Vi har også ansat en pædagogisk udviklingskoordinator i klyngen:

- Inspiration og sparring til projekter på SMK.
- Hun gennemfører fx. forløb med observationer og feedback.
- Understøtter personalet i hverdagspædagogikken.
- Deltager på stuemøder og afdelingsmøder.
- Holder oplæg for nyansatte i mindsettet og metoden SOCIAL TÆNKNING og FRI FOR MOBBERI.
- Derudover holder hun sparring med hver enkelt personale ift. Pædagogiske dilemmaer. Dette betyder, at personalet hele tiden bliver understøttet, reflekterer og skaber udvikling i deres pædagogiske praksis.
- Desuden arbejder hun praksisnært i de tre gårde, ud fra den enkelte gårds udviklings potentiale.

I klyngen er der udpeget en pædagogisk koordinator i vuggestue- og børnehaveafdelingen:

- De pædagogiske koordinatore og den pædagogiske leder holder månedlige møder i eget hus for at sikre implementeringen, og udvikling af pædagogiske indsatser.
- På klyngeniveau holder ledelsen, den pædagogiske udviklingskoordinator og de pædagogiske koordinatore møder i vores pædagogiske udvalg en gang om måneden. Dette betyder, at vi på klyngeniveau arbejder med den organisatoriske læring ex. via vidensdeling, intern undervisning både i egen gård og i klyngen.
- I udvalget arbejder vi på at sikre og skabe sammenhæng mellem nye tiltag, fokuspunkter, udviklingen af de pædagogiske læringsmiljøer, faglig udvikling og børnenes trivsel, dannelse og udvikling. Vi stræber efter, at der sker en videreudvikling og kvalificering af egen og fælles praksis.

Vi arbejder kontinuerligt med de anbefalinger, som er beskrevet i tilsynsrapporten. Denne skal hele tiden være i bevægelse og evalueres på stuemøder og afdelingsmøder, som har betydning for fokus på justering af pædagogisk praksis. Dette kan afstedkomme, at vi inviterer vores pædagogiske konsulent ind i et samarbejde ift. vejledning og sparring. Vores samarbejde med ressourceteamet, som består af støttepædagoger, psykologer, talepædagoger, sundhedsplejersker og konsulenter bygger på vejledning og sparring til en konkret opgave. Fx vedr. et barn, en gruppe eller justering af pædagogisk praksis. Til dette bruger vi sammen VÆKST modellen, som gør os klogere på et pædagogisk dilemma.

I samarbejde med vores tilknyttede socialrådgiver bruger vi SIGNS OF SAFTY-modellen. Denne model skaber refleksion over et konkret dilemma, over bekymringer for et barns eller families trivsel og problemstilling. Dette betyder, at vi sammen skaber konkrete handlinger videre i pædagogisk praksis.

Det er vores mål 2020/21:

- At arbejde videre med den styrkede læreplan med henblik på at sikre ejerskab i hele personalegruppen og forankring i hverdagspædagogikken.
- At tilrettelægge en rød tråd igennem vores fokuspunkter ift. Lege- og læringsmiljøer.
- Undersøge sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Se på om der er der specifikke temaer eller situationer vi skal kigge nærmere på? (fx pædagogiske rutiner, planlagte aktiviteter eller leg)
- At undersøge sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Se på om der er specifikke temaer eller situationer vi skal kigge nærmere på? (fx pædagogiske rutiner, planlagte aktiviteter eller leg)

